

Kardeşlerimden ricâ ederim ki:

Sıkıntı veya ruh darlığından veya titizlikten veya nefis ve şeytanın desiselerine kapılmaktan veya şuarsuzluktan arkadaşlardan sudur eden fena ve çirkin sözleriyle birbirine küsmesinler ve "Haysiyetine dokundu" demesinler. Ben o fena sözleri kendime alıyorum. Damarınıza dokunmayın, bin haysiyetim olsa kardeşlerimin mabeynindeki muhabbete ve samimiyete fedâ ederim.

Said Nursî

Risale-i Nur
Kütüphanesinden

Lâtif Nükteler

Bediüzzaman
Said Nursî

Sinek hadisi: Euharide 17. babta. Tıpta 58. babta. } Ebu Hü-
Dorimide yemek bölümünün 12. babında } reydedin
Ebu Davud 4.2. babta yemekte } geliyor

(Sadâkatte Namdar,
Safvet-i Kalbde Mümtaz
Süleyman Rüştü ile
Bir Muhâvero-i Lâtife Münasebetiyle)

Büyük Bir Âyetin Küçük Bir Nüktesidir.

Şöyle ki:

Güz mevsiminde, sineklerin terhisat zamanına yakın bir vakitte, hodgâm insanlar, cüz'î tâcizleri için sinekleri itlâf etmek üzere hapishanedeki odamızda bir ilâç istimâl ettiler. Benim fazla rikkatime dokunmuştu. Odamda çamaşır ipi vardı. Bilâhare, o insanların inadına, sinekler daha ziyade çoğaldılar. Akşam vaktinde, o küçük kuşlar, o ip üstünde gayet muntazam diziliyorlardı. Çamaşırını sermek için Rüştü'ye dedim: "Bu küçük kuşlara ilişme; başka yere ser." O da, kemâl-i ciddiyetle, dedi ki: "Bu ip bize lâzımdır; sinekler başka yerde kendilerine yer bulsun."

Her ne ise... Bu lâtife münâsebetiyle, seher vaktinde, sinek ve karınca gibi kesretli küçük hayvanlardan bahis açıldı. Ona dedim ki:

Böyle nüshaları çoğalan nevelerin ehemmiyetli vazifeleri ve kıymetleri vardır. Evet, bir kitap, kıymeti nisbetinde nüshaları teksir edilir. Demek, sinek cinsi de ehemmiyetli vazifesi ve büyük kıymeti var ki, Fâtır-ı Hakîm, o küçük kaderi mektupları ve kud-

ISBN—975—467—003—X

Negreden:
SÖZLER YAYINEVİ
Bâbüali Cad. Bey Han No: 29/2
Cağaloğlu - 34410-İSTANBUL
Tel: 527 76 07 - 520 82 31
Sic. Tic. 93/943 - 146407
Baskı: Eko Matbaası
Baskı Tarihi: İstanbul 1990
© (Copyright) Her Hakkı Mahfuzdur.

ret kelimelerinin nüshalarını çok teksir etmiş. Evet, Kur'an-ı Hakimin

يَا أَيُّهَا النَّاسُ صُِرْبٌ مِّثْلُ فَاسْتَعْوَاهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذَبَابًا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْكُبَهُ
الذَّبَابُ شَيْئًا لَا يَسْتَنْقِذُ مِنْهُ ضَعْفَ الطَّالِبِ وَالطَّالِبُ ۝

yani, "Cenâb-ı Haktan başka, bütün esbab ve ulûhiyetleri ehl-i dalâlet tarafından dâvâ edilen âliheler içtimâ etse, bir sineği halk edemezler. Yani, sineğin hilkatî öyle bir mucize-i Rabbâniyedir ve bir âyet-i tekvîniyedir ki, bütün esbab toplansa, onun mislini yapamazlar, o âyet-i Rabbâniyeye muâraza edemezler, taklidini yapamazlar" meâlindeki âyetine ehemmiyetli bir mevzu teşkil eden ve Nemrud'u mağlûp eden; ve Hazret-i Mûsâ (a.s.) onların tâcizlerine karşı müştekiyâne, "Yâ Rab, bu muacciz mahlûkları ne için bu kadar çoğaltmışsın?" deyince, ilhâmen cevap gelmiş ki: "Sen bir defa sineklere itiraz ettin. Bu sinekler çok defa seni yalınz bir lisân ile zikrediyor. Bazı da gaflet ediyor. Eğer yalnız kafasından bizleri halk etseydin, binler lisân ile Sana zikredecek bizim gibi mahlûklar olurlardı!" diye, Hazret-i Mûsâ'nın (a.s.m.) şekvâsına bin itiraz kuvvetinde hikmet-i hilkatini müdafaa eden sineğin; hem gayet nezâfetperver, her vakit abdest ahır gibi yüzünü, gözünü, kanatlarını temizleyen bu tâife, elbette mühim bir vazifesi vardır. Hikmet-i beşeriyenin nazarı kâsîrdır; daha o vazifeyi ihâta edememiş.

6

Evet, Cenâb-ı Hak, nasıl ki deniz yüzünü temizlemek ve her günde milyarlarla vefiyat bulunan hayvânât-ı bahriye cenazelerini HASİYE toplamak ve deniz yüzünü cenazelerle âlûde, müstekreh manzaradan kurtarmak için, sıhhiye memurları nev'inden gayet muntazam âkilüllâhm bir kısım hayvânâtı halk etmiş. Eğer o bahriye sıhhiye memurları gayet muntazam vazifelerini ifâ etmeseydiler, deniz yüzü ayna gibi parlamayacaktı. Belki hazin ve elîm bir bulanıklık gösterecekti.

Hem her günde milyarlarla yabanî hayvanlar ve kuşların cenazelerini toplamakla rû-yi zemini o taaffünattan temizlemek ve zihayatları o elîm, hazin manzaralardan kurtarmak için, nezâfet ve sıhhiye memurları hükmünde olan kartallar misillü, kerâmetkârâne, gizli ve uzak, beş altı saat mesafeden bir sevk-i Rabbânî ile o cenazenin yerini hisseden, giden ve kaldıran âkilüllâhm kuşları ve vahşî hayvanları halk etmiş. Eğer bu berriye sıhhiyeleri gayet mükemmel, intizamperver ve vazifedar olmasa idiler, zemin yüzü ağlanacak bir şekil alacaktı.

Evet, âkilüllâhm hayvanların helâl rızıkları, vefat etmiş hayvanların etleridir. Hayatta olan hayvanla-

Haşiye: Evet, bir balık, binler yumurta, binler yavru ve bazan bir milyon yumurtadan ibâret olan havyardan çıkan tevellüdât-ı semekiyye nisbeten vefiyatları bulunacak—tâ ki muvâzene-i bahriye muhâfaza edilebilsin. Rahîmiyet-i İllâhiyenin lâtif cîvelelerinden ki, valide balıkların yavrularıyla nisbetsiz bir tefâvüt-ü cismide bulduklarından, yavrulara valideleri kumandanlık edemiyorlar. Sokuldukları yere giremedikleri için, Hakîm ve Rahîm, yavrular içinde onlara küçük bir kumandan çıkarıp, validelik vazifesini o küçük kumandancılara gördürür.

7

rin etleri onlara haramdır. Eğer yeseler, cezâ görürler. حَتَّى تَقْتُلُوا الْجَمَاعَةَ مِنَ الْقَرْيَةِ (ev kemâ kâl). Yani, "Boynuzsuz olan hayvanın kısası kıyamette boynuzludan alınır" diye ifade-i hadîsiye gösteriyor ki: Gerçi cesetleri fenâ bulur; fakat ervahları bâkî kalan hayvânât mâbeyninde dahi, onlara münâsib bir tarzda, dâr-ı bekâda mucâzat ve mükâfatları vardır. Ona binâen, canavarlara sağ hayvanların etleri haramdır, denilebilir.

Hem küçücük hayvanların cenazelerini ve nimetin küçücük parçalarını ve tanelerini toplamak vazifesiyse karıncaları nezâfet memurları olarak, hem nimet-i İllâhiyenin küçücük parçalarını teleften ve çiğnemekten ve hakâretten ve abesiyetten sıyânet etmekle ve küçücük hayvânâtın cenazelerini toplamakla, sıhhiye memurları gibi tavzif olunmuşlar.

Aynen onlardan daha mühim, sinekleri dahi, insanın gözüne görünmeyen, hastalıkların mikroplarını ve madde-i semmiyyeyi temizlemekle, sinekler muvazzaftırlar. Değil mikropların nâkileleri, bilâkis, muzır mikropları mass, yani, emmek ve yemekle o mikropları imhâ, o madde-i semmiyyeyi istihâleye uğrattırılır, çok sârî hastalıkların önünü alırlar. Hem sıhhiye neferleri, hem tanzifat memurları, hem kimyager olduklarına ve geniş bir hikmete mazhar bulduklarına delil ise, onların gayet kesretidir. Cünkü kıymettar, menfaatlar şeyler teksir edilir.

Haşiye: Bir sineğin kanadı ve vücudu ne kadar hârîka bir san'at-ı Rabbâniye olduğuna lâtifâne bir işaret olarak, meşhur Yûnus Emre'nin bu fıkrası ne güzel bildirir: Bir sineğin kanadını kırık kağına yüklettim / Kırık da çekemedi, kaldı şöyle yazılı.

8 sinekler maşî, basıran, teniz aylarında ısırmaya yaparlar. Eğer her zaman ısırmaya yaparlardı 2m kalabalığında dünyanın ısırmesini koylayacak kadar olurlardı. 1 sinek 500'den fazla 10 yavru bırakır.

Ey hodgâm insan! Sineklerin binler hikmet-i hayatiyesinden başka, sana âit bu küçücük faydasına bak, sinek düşmanlığını bırak: Çünkü, gurbette, kimsesiz, yalnızlıkta sana ünsiyet verdiği gibi, gaflete dalıp fikrini dağıtmaktan seni ikaz eder. Ve lâtif vaziyeti ve abdest alması gibi yüzünü, gözünü temizlemesiyle, sana abdest ve namaz, hareket ve nezâfet gibi vazife-i insâniyeti ihtar eder ve ders veren sineği görüyorsun.

Hem sineğin bir sınıfı olan arılar, nimetlerin en tatlısı, en lâtifi olan balı sana yedirdikleri gibi, Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyânda, vahy-i Rabbâniye mazhariyetle serfirâz olduğundan, onları sevmek lâzım gelirken, sinek düşmanlığı, belki insana dâimâ muâvenete dostâne koşan ve her belâsını çeken o hayvânâta düşmanlığı gadirdir, haksızlıktır. Muzırların yalnız zararlarını def için mücâdele olabilir. Meselâ koyunları kurtların tecâvüzünden korumak için onlara mukâbele edilir. Acaba hararet zamanında vücudun idaresinden fazla olan kanın çoğalması ve bulaşık ve bazı mevâdd-ı muzırrayı hâml evride cereyan eden mülevves kana musallat, belki memur olan sivrisinek ve pireler fitrî haccâmlar olmasınlar mı? Muhtemel...

سِحْرَانِ مِنْ تَحْتِ رِجْلِ ضَعْفِ الْعُقُولِ

Nefsîmle mücâdele ettiğim bir zamanda, nefsim kendinde gördüğü nimet-i İllâhiyyeyi kendi malı tevâhüm ederek gurura, iftihâra, temeddühe başladı. Ben ona dedim ki: "Bu mülk senin değil, emânettir." O vakit nefis gurur ve iftihârı bıraktı, fakat tenbelliğe başladı. "Benim malım olmayana

9

ne bakayım? Zâyi olsun, bana ne?" dedi. Birden gördüm: Bir sinek, elime kondu, emânetullah olan gözünü, yüzünü, kanatlarını güzelce temizlemeye başladı. Bir neferin mîri silâhını, elbisesini güzelce temizlediği gibi, sinek de temizliyordu. Nefsime dedim: "Bak." Baktı, tam ders aldı. Sinek ise, mağrur ve tenbel nefsimde hoca ve muallim oldu.

Sinek pisliği, tıp cihetiyle zararı yok bir maddedir ki, bazan tatlı bir şuruptur. Fakat sinek, yediği binler muhtelif muzır maddelerin ve mikropların ve semlerin menşei olmakla, sinekler küçücük istihâle ve tasfiye makineleri hükmüne geçmeleri hikmet-i Rabbâniyeden uzak değildir, belki şe'nindedir. Evet, arıdan başka sineklerin bazı tâifeleri var ki,^{HÂSİYEH} muhtelif ve müteaffin maddeleri yerler, müte-

Haşiy: Evet, sineğin küçücük bir tâifesini baharın âhîrinde, badem ve zerdali ağaçlarının dallarında, siyah bir kütte halinde halk olunup, dala yapışık olup kalırlar. Mütemâdiyen, pislik yerine damlacıklar onlardan akıyor. O katreler bal gibi, sair sinekler etrafına toplanırlar, emerler. Diğer bir başka tâife de nebâtâtın çiçeklerini, ve incir gibi bir kısım ağaçların telkîhinde istihdâm olunuyorlar. Sinek tâifelerinden yıldızlı, mumlu, ışıklı olan yıldız böceği şâyân-ı temâşâ olduğu gibi, sinek tâifelerinden yaldızlı, altın gibi parlak kısmı da şâyân-ı dikkattir. Mızraklı sinekle, eşkıyaları hükmünde olan yabancı arıları da unutmamalıyız. Eğer Hâlik-ı Rahmân onların dizginini çekmeseydi, bu mızraklı tâifeler, pireler gibi insanlara hücum etseydiler, Nemrud'u öldürdükleri gibi, nev-i insanı da hırpalayacak idiler;

وَإِنَّ كَيْدَهُمُ الْإِنسَانِ أَكْبَرُ مِنْ شَيْءٍ أَنْزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْهُمْ سَائِلِينَ ۗ وَإِنَّ كَيْدَهُمُ الْإِنسَانِ أَكْبَرُ مِنْ شَيْءٍ أَنْزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْهُمْ سَائِلِينَ ۗ

âyetinin mânâ-yı işârisini tefsir ederdi. İşte, bunlar gibi yüz namdar hâsîyetli tâifeleri bulunan sinek cinsinin büyük bir ehemmiyeti vardır ki, mezkûr azîm âyet onu mevzu yapmış; ... يَا أَيُّهَا النَّاسُ مُرِّبٌ مَثَلٌ (ilâ âhir) demiş.

mâdiyen pislik yerine katre katre şurup damlatırlar. O semli, müteaffin maddeleri ağaçların yapraklarına yağın kudret helvası gibi tatlı, şifâli bir şuruba tebdil ederek, bir istihâle makinesi olduklarını isbat ederler. Bu küçücük fertlerin ne kadar büyük bir milleti, bir tâifesi olduğunu göze gösterirler. "Küçüklüğümüze bakma. Tâifemizin azametine bak, 'Sübhânallah' de" diye lisân-ı hal ile söylerler.

DL. 665

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعَةٌ لِلنَّاسِ

âyetine dâir gayet ehemmiyet kesb etmiş, mühim ve mütefennin bir adam bu sual ile bazı hocaları ilzâm ettiği bir suale muhtasar bir cevaptır.

SUAL: Deniliyor ki: "Demir yerden çıkıyor; yukarıdan inmiyor ki **أَنْزَلْنَا** denilsin. Neden **أَخْرَجْنَا** dememiş; zâhiren muvâfık görülmeyen **أَنْزَلْنَا** demiş?"

ELCEVAP: Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân, **أَنْزَلْنَا** kelimesiyle, demirdeki azîm ve çok ehemmiyetli nimet cihetini ihtar etmek için **أَنْزَلْنَا** demiş. Çünkü yalnız demirin zâtını nazara vermiyor ki, "ihrac" desin. Belki demirdeki nimet-i azîmeyi ve nev-i beşerin demire ne derece muhtaç olduğunu ihtar içindir. Nimet ciheti ise aşağıdan yukarıya çıkmıyor, belki rahmet hazinesinden geliyor. Rahmet hazinesi elbette âli, yukarı ve mânen yüksek mertebededir. Elbette nimet yukarıdan aşağıyadır ve muhtaç olan beşerin mertebesi aşağıdadır. Elbette in'âm, ihtiyâcın mâfevkindedir. Onun için, nimetin hazine-i

rahmetten beşerin ihtiyâcına imdâd için gelmesinin hak tâbiri, **أَنْزَلْنَا** dır, "ihrac" değildir.

Hem tedricî ihrâcât beşerin eliyle olduğu için, "ihrac" kelimesi ihsan cihetini nazar-ı gaflete hissettirmez. Evet, demirin maddesi murad olursa, **mekân-ı maddî** itibarıyla ihraçtır. Fakat demirin sıfatı ve burada mânâ-yı maksudu olan "nimet" ise, **mânevîdir**. Bu mânâ-yı maddî, **mekâna bakmıyor, belki mânevî mertebeye bakar**. Rahmân'ın hadsiz mertebeli ulviyetinin bir tecellisi olan hazine-i rahmetten gelen nimet, elbette en yüksek makamdan en aşağı mertebeye gönderiliyor. Hak tâbiri **أَنْزَلْنَا** dır. Bu tâbirle nev-i beşere ihtar eder ki, **demir en büyük bir nimet-i İllâhiyedir**.

Evet, nev-i beşerin bütün san'atlarının mâdeni ve terakkiyâtının menbaı ve kuvvetinin medârı demirdir. İşte bu azîm nimeti ihtâr için, makam-ı imtinân ve in'âmda, kemâl-i haşmetle

وَإِنَّزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنْفَعَةٌ لِلنَّاسِ ferman ediyor. Nasıl ki Hazret-i Dâvud'a en mühim bir mucize olarak **وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ** ferman ediyor. Yani, büyük bir peygambere büyük bir mucize ve büyük bir nimet olarak demiri yumuşatmasını gösteriyor.

Sâniyen: "Yukarı," "aşağı" nisbîdir. Küre-i arzın merkezine göre yukarı ve aşağı oluyor. Hattâ bize nisbeten aşağı olan birşey, Amerika kıtasına nazaran yukarı oluyor. Demek, merkezden sath-ı arz

tarafına gelen maddeler, sath-ı arzda olanlara göre vaziyeti değiştir.

Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyân i'câz lisânı ile ifade ediyor ki: Demirin o kadar çok menâfii, o kadar geniş fevâidi vardır ki, insanın hânesi olan küre-i arzın mahzeninden çıkarılacak âdi bir madde değildir. Ve rastgele hâcâtta istimâl edilmiş fitrî bir mâden değildir. Belki Hâlik-ı Kâinatın tarafından rahmet hazinesinde ve kâinatın büyük tezgâhından ihzâr edilmiş bir nimet olarak, "Rabbü's-Semâvâti ve'l-Arz" ünvân-ı haşmetiyle de küre-i arz seknesinin hâcâtına medâr olmak için demiri inzâl etmiş, indirmiş diye, demirdeki umûmî menfaati ifade için, güya demirin gökten gelen rahmet, hararet ve ziyâ gibi öyle şümillü faydaları var ki, kâinat tezgâhından gönderiliyor, küre-i arzın dar anbarından değil. Belki kâinat sarayındaki büyük hazine-i rahmetten ihzâr edilerek gönderilip, küre-i arzın anbarında yerleştirilmiş; o anbardan asırların ihtiyâcına nisbeten parça parça ihraç ediyor.

Kur'an-ı Azîmü'sşân, bu küçük anbardaki parça parça çıkarılan demiri, yalnız "sarf etmek" mânâsını ifade etmek istemiyor. Belki Hazine-i Kübrâdan o nimet-i azîmeyi küre-i arz ile beraber indirdiğini ifade etmek için; yani, bu küre-i arz hânesine en lâzım şey demirdir ki, Hâlik-ı Zülcelâl, güya küre-i arzı güneşten ayırıp insanlar için indirdiği zaman, demiri de beraber inzâl etmiş ve ekser ihtiyâc-ı beşer onunla temin edilmiştir. Kur'an-ı Hakîm, "Bu demirle işlerinizi görünüz ve onu çıkarmaya çalışarak istifade ediniz" diye, mucizâne ferman ediyor.

14

Bu âyette hem def-i a'dâya, hem celb-i menâfîe medâr iki nimet beyan ediyor. Nüzül-ü Kur'an'dan evvel demirle ehemmiyetli menâfî-i beşeriye temin edildiği görülmüş. Fakat istikbalde demirin gayet hârika ve muhâyirü'l-ukûl bir surette, denizde, havada ve karada gezerek küre-i arzı musahhar edip, mevt-âlûd bir hârika kuvveti gösterdiğini ifade için, **فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ** kelimesiyle, ihbâr-ı gaybî nev'inden bir lem'a-i i'câz gösteriyor.

0667 Geçmiş nükteden bahsederken hüdhüd-ü Süleymandan bahis açıldı. Israrcı ve sualci bir kardeşimiz: **HÂŞİYE** "Hüdhüdün, Cenâb-ı Hakki tavsifte

يُخْرِجُ الْحَبَّ وَالنَّارَ وَالْأَرْضَ diyerek mühim makamda, mühim evsâf-ı İlâhiye içinde, nisbeten hafif bu vasfın zikrine sebep nedir?"

Elcevap: Belîğ bir kelâmın bir meziyeti şudur ki, söyleyenin ziyade meşgul olduğu san'atını, mesgalesini ihsâs etsin. Hüdhüd-ü Süleymanî ise, suyu az olan sahrâ-yı Ceziretü'l-Arabda gizli su yerlerini ferâsetle, kerâmetvârî keşfedene bedevî arifleri gibi, hayvan ve tuyûrun arfî olarak ve Hazret-i Süleyman Aleyhisselâma küngânlık eden ve su buldurup çıkarttıran mübârek ve vazifedar bir kuş olmakla, kendi san'atının mikyasçıyla Cenâb-ı Hakkin se-

Hâşîye: Sual etmekte çalışkan, yazmakta tenbellik eden Refet'tir.

15

mâvât ve arzdeki mahfiyâtı çıkarmakla mâbûdiyetini ve mescûdiyetini isbat ettiğini, kendi san'atçıyla bilip ifade ediyor.

Evet, hüdhüd pek güzel görmüş. Çünkü, toprak altındaki had ve hesaba gelmeyen tohumların, çekirdeklerin, mâdenlerin muktezâ-yı fitrîsi, aşağıdan yukarıya çıkmak değildir. Çünkü ecsâm-ı sakile ihtiyarsız, ruhsuz olduğu için, kendi yukarıya çıkamaz; yukarıdan kendi kendine aşağıya düşebilir. Aşağıdan, hususen toprak sıklığı altında gizlenen bir cisim, câmid omuzundaki ağır yükü silkip çıkmak, kat'iyen kendi kendine olamaz. Demek bir kudret-i hârika ile çıkarılıyor.

İşte, hüdhüd, berâhîn-i mâbûdiyet ve mescûdiyetin en gizlisini ve en mühimmini kendi arflığıyla bilmiş, bulmuş; Kur'an-ı Hakîm onun hakkındaki ifadesine bir i'câz vermiştir.

لَبِنِي
قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدًّا لَكَلِمَاتِ رَبِّي لَقَدِ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ
كَلِمَاتِ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمَدٍّ مَدًّا

Şu âyet-i azîme çok büyük ve çok âli ve çok geniş bir denizdir. Onun cevherlerini beyan etmek için koca bir cilt kitap yazmak lâzım gelir. Onun o kıymetli cevâhîrini başka zamana tâliklen, şimdilik yalnız birkaç gün evvel tahattur-u hakâik noktasında, benim için ehemmiyetli bir zaman olan namaz tesbîhâtında, uzaktan uzağa fikrin nazarına ilişen bir nüktenin şuâi göründü. O zamanda kaydedemedik; gittikçe tebâud ediyordu. Bütün bütün kaybolmadan evvel o nüktenin bir cilvesini avlamak için, etrafında dâirevârî birkaç kelime söyleyeceğiz.

BİRİNCİ KELİME: Kelâm-ı Ezelî, ilim, kudret gibi bir sıfat-ı İlâhiye olduğu cihetle, gayr-ı mütenâhidir. Nihâyetsiz olan birşeye denizler mürekkep olsa, elbette bitiremez.

İKİNCİ KELİME: Bir zâtın vücudunu ihsâs eden en zâhir, en kuvvetli eser, tekellümüdür. Bir zâtın kelâmını işitmek, bin delil kadar vücudunu, belki şuhud derecesinde, isbat ettiği nokta-i nazarda, bu âyet-i kerîme mânâ-yı işârisiyle diyor ki: "Rabb-i Zülcelâlin vücudunu gösteren kelâm-ı İlâhînin adedini, denizler mürekkep olsa, ağaçlar kalem olsa, yazsalar,

16

17

bitiremezler. Yani, bir zâtın böyle bir kelâmı, vücuduna şuhud derecesinde delâlet ettiğine bedel; Zât-ı Ehad-i Samede, kelâmın mütekellime delâleti ve ih-sâsı gibi had ve hesâba gelmeyen hadsizdir ki, umum denizlerin suyu mürekkep olsa, yazmasına kifâyet etmez" demektir.

ÜÇÜNCÜ KELİME: Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyân hakâik-ı îmâniyeyi umum tabakât-ı beşere ders verdiği için, tesbit ve tahkik ve iknâ etmek hikmetiyle, bir hakikatı zâhiren tekrar ettiği için, ehl-i ilim ve ehl-i kitap bulunan o zaman ulemâ-i Yehûd, Peygamber-i Zîşan Aleyhissalâtü Vesselâmin ümmîliğine ve killet-i ilmîne gayet haksız bir taarruz ettiklerine mânen bir cevaptır. Şöyle ki:

Âyet-i kerîme der: "Tahkik ve iknâ gibi pek çok hikmetler için ayrı ayrı faydalar nokta-i nazarında çok müteaddit neticeleri bulunan bir hakikatı, umum, bilhassa avâmın kalbinde yerleştirmek için, erkân-ı îmâniye gibi herbir mes'elesi bin mesâil kıymetinde ve binler hakâiki tazammun eden mes'eleleri ayrı ayrı, mücizâne tarzlarda tekrarını, hasr-ı kelâmî ve kusur-u zihnî ve sermâyenin noksâniyetinden değildir. Belki hadsiz, nihâyetsiz hazine-i ezeliye-i kelâm-ı İllâhîden alınan ve âlem-i gayb hesâbına - âlem-i şehâdete müteveccih olup, cin, ins, ruh, meleklerle konuşan ve her ferdin kulağında tanînendâz olan Kur'an'ın menbâi bulunan Kelâm-ı Ezelînin kelimâtını saymak için denizler mürekkep olsa, zîşuurlar kâtip, nebâtâtlar kalem, belki zerratlar kalem ucu olsalar, yine bitiremezler. Çünkü bunlar mütenâhi, o ise nihâyetsizdir.

18

mevcudattır. Hususen zihayatlar, hususen küçük mahlûklar, herbiri birer kelime-i Rabbâniyedir ki, Mütekellim-i Ezelîye, kelâmdan daha kuvvetli bir surette işaret eder. Ve onların adedini, denizler mürekkep olsa bitiremezler, demek olduğu mânâsına dahi şu âyet-i kerîme remzen bakıyor.

İkinci Harf: Bütün melâikelere ve insanlara, hattâ hayvanlara gelen umum ilhamlar, bir nevi kelâm-ı İllâhîdir. Bu kelâmın kelimâtı elbette gayr-ı mütenâhidir. Saltanat-ı Mutlakanın nihâyetsiz cünüdunun mütemâdiyen aldıkları ilhâm ve o emr-i İllâhiyenin kelimâtı ne derece çok ve nihâyetsiz olduğunu âyet bize haber veriyor demektir.

وَالْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ ۝ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ

20

DÖRDÜNCÜ KELİME: Mâlumdur ki, umulmadık bir-şeyden kelâmın sudûru, kelâmı ehemmiyetleştirir; kendini dinlettiriyor. Hususen cev-v-i semâ ve bulutlar gibi büyük cirmelerde tekellümvârî sadâlar dahi ehemmiyetle herkese kendini dinlettiriyor. Hususen dağ cesâmetinde bir fonografin nağamâtı daha fazla kulağın nazar-ı dikkatini celb eder. Hususen semâvât tabakalarını plâklar ittihâz edip küre-i arzın kafasına işittirmek için sudûr eden sadâ-yı semâvî-i Kur'ânîyi, radyo kuvvetiyle, zerrât-ı havâiye o hurûfâta âhize ve nâkile oldukları gibi, elbette bu kudsi hurûfât-ı Kur'ânîyeye birer ayine, birer lisan, birer ibre ucu, birer kulak hükmüne geçtiğine remzen, Kur'an-ı Hakîmin hurûfâtının ne derece ehemmiyetli, kıymetli, hâsiyetli, hayattar olduğuna işaretlen, âyet mânâ-yı işârisiyle diyor ki: "Kelâmullah olan Kur'an o kadar hayattar ve kıymettardır ki, onu dinleyen, işiten kulakların adedi ve o kulaklara giren o kudsi kelimelerin sayısını, bütün denizler mürekkep ve melâike kâtip ve zerreler noktalar ve nebatlar ve kıllar kalemler olsa, bitiremezler."

Evet, bitiremezler. Çünkü Cenâb-ı Hak beşerin zayıf, ruhsuz kelâmının adedini havada milyonlar kadar teksir etse, elbette arz ve semâvâtın Pâdişâh-ı Bîmisâlinin arz ve semâvâta bakan ve arz ve semâvâta umum zîşuurlara hitâb eden kelâmının herbir kelimesi zerrât-ı havâiye adedince kelimeler olur.

BEŞİNCİ KELİME: İki Harftir.

Birinci Harf: Nasıl ki sıfat-ı Kelâmın kelimeleri var. Öyle de, Kudretin de mücsem kelimeleri var; İlmî de hikmetli kaderi kelimeleri var ki, bütün

19

BİR DÜSTUR

Risale-i Nur talebeleri, Risale-i Nur'un dâiresi hâricinde nur aramamalı ve aramaz. Eğer ararsa, Risale-i Nur'un penceresinden ışık veren mânevî güneşe bedel, bir lâmbayı bulur, belki güneşi kaybeder.

Hem Risale-i Nur'un dâiresindeki hâlis, pek kuvvetli ve her ferdine çok ruhları kazandıran ve Sahâbenin sırr-ı verâset-i Nübüvvetle meşreb-i uhuvvet-kârânesini gösteren "meşreb-i hillet ve meslek-i uhuvvet" ise, hâriç dâirelerde o pedere ve o mürşide üç cihetle zarar vermek suretiyle, bir pederi aramaya ihtiyaç bırakmaz; birtek peder yerine, pek çok ağabeyi buldurur. Elbette büyük kardeşlerin müteaddit şefkatleri, bir pederin şefkatini hiçe indirir.

Dâireye girmeden evvel bulduğu şeyhi, her fert o şeyhini, mürşidini, dâirede dahi muhâfaza edebilir. Fakat şeyhi olmayan, dâireye girdikten sonra, ancak dâire içinde mürşid arayabilir. Hem Risale-i Nur'un velâyet-i kübrâ olan sırr-ı verâset-i Nübüvvet feyzini veren ders-i hakâik dâiresindeki ilm-i hakikat dahi dâire hâricindeki tarikatlere ihtiyaç bırakmaz. Meğer tarikati yanlış anlayıp, güzel rüyalar, hayaller, nur ve zevklere müptelâ ve âhîret faziletinden ayrı olan dünyevî ve hevesî zevkleri arzulayan ve merciiyet makamını isteyen nefisperestler ola...

21

Bu dünya dârü'l-hizmettir; külfet ve meşakkat ile ücret ölçülür—dârü'l-mükâfat değil. Onun içindir ki, ehl-i hakikat keşif ve kerâmetlerdeki ezvâk ve en-vâra ehemmiyet vermiyorlar. Belki bazan kaçıyorlar, setrini istiyorlar.

Hem Risale-i Nur'un dâiresi çok geniştir; şâkirdleri pek çoktur. Hârice kaçanları aramaz, ehemmiyet vermez, belki daha içine almaz. Her insanda bir kalb var. Bir kalb ise, hem dâirede, hem hâriçte olmaz.

Hem hâriçteki irşâda hevesli zâtlar, Risale-i Nur'un şâkirdleriyle meşgul olmamalı. Çünkü üç cihetle zarar görmeleri muhtemeldir. Takvâ dâiresindeki talebeler irşâda muhtaç olmadıkları gibi, hâriçte kesretli namazsızlar var. Onları bırakıp bunlarla meşgul olmak irşad değildir. Eğer bu şâkirdleri severse, evvelâ dâire içine girsin, o şâkirdlere peder değil, belki kardeş olsun—fazileti ziyade ise ağabeyleri olsun.

Hem bu hâdisede görüldü ki, Risale-i Nur'a intisâbın çok ehemmiyeti var ve çok pahalı düştü. Ve buna bu fiatı veren ve o yolda bütün âlem-i İslâm nâmına dinsizliğe karşı mücâhede vaziyetini alan akıllı başında bir adam, o elmas gibi mesleği terk edip başka mesleklerle giremez.

Said

22

Kardeşlerim, OL:678

Hafız-i Zülcelâlin hıfz ve himayetine bakınız ki, mes'elemiz münasebetiyle Risâle-i Nur'un risâleleri adedine muvâfık olarak yüz yirmi küsur adamın mahrem evrâklarıyla istintakta oldukları halde ve ecnebilerin entrikalarıyla ve muhâlif komitecilerin dolaplarıyla mevcut ve müteaddid cemiyetlerin hiçbirisiyle Risâle-i Nur'un hiçbir şâkirdinin münasebetarlığını gösterecek hiç bir madde bulunmaması, gayet zâhir ve parlak bir himâye-i Rabbâniye ve bir muhâfaza-i İlâhiye ve İmâm-ı Ali (r.a.) ve Gâvs-ı Âzam'ın (r.a.) Risale-i Nur'a ait kerâmet-i gaybiyelerini cidden te'yid eden bir inâyet-i Râhmaniyedir. Kırk ikilik bir top güllisini, kırk iki masum ve mazlûm kardeşlerimizin dergâh-ı ilâhiyeye açılan elleriyle durdurup, geri çevirip, atanların başlarında mânen patlattırdı. Bizlere zararı yalnız ehemmiyetsiz ve sevaplı hafif birkaç yara bereden başka olmadı. Böyle bir seneden beri doldurulan bir toptan böyle pek az bir zararla kurtulmak, harikadır. Böyle pek büyük bir nimete karşı şükür ve sürur ve sevinçle mukabele etmek gerektir. Bundan sonraki hayatımız bize ait olamaz, çünkü müfsitlerin plânına göre yüzde yüz mahv idik. Demek, bundan sonraki bu hayatı kendimize değil, belki hak ve hakikata vakfetmeliyiz. Şekvâ değil, belki daima şükrettirecek bir şeyde rahmetin izini, yüzünü, özünü görmeye çalışmalıyız.

Said Nursî

24

Kardeşlerim,

OL:677

Risâle-i Nur'u müdâfaa ve muhafazasında herkes, hatta ben de çekilesem, beş kardeşimizin çekilmemeleri gerektir. Bu arkadaşlarımız: Hüseyin Usta, Halil İbrahim, Re'fet Bey, Hüsrev ve Hakkı Efendi'lerdir. Üç evvelkilerin ihtiyarsız ihtiyatsızlığı; diğer ikisinin zâhirî düşmanlarının şahsî garazları yüzünden Risâle-i Nur'a karşı çok fazla zarar yapılmak istenilmesine göre, Risâle-i Nur ehemmiyetli bir sûrette iştirah ve intişar etmesi gibi bir nimet-i uzmayı netice vermeseydi, bu kadar mazur ve masum Risâle-i Nur şâkirdlerinin teallûmatına sebebiyet verdiklerinden dolayı bu kardeşlerimizin ruhları pek çok sıkılacaktı.

İşte herkesten ziyade bu beş kardeşimizin ihtiyat edip yekvücut bulunmaları lâzımdır.

Said Nursî

Kardeşlerim,

OL:678

Kalbime ihtâr edildi ki; nasıl ki, Mesnevi-i Şerif şems-i Kur'an'dan tezâhür eden yedi hakikattan bir hakikatin âyinesi olmuş, kudsi bir şerâfet almış; Mevlevîlerden başka daha çok ehl-i kalbin lâyemut bir mürşidi olmuş. Öyle de, Risâle-i Nur şems-i Kur'âniyenin ziyâsındaki elvân-ı seb'âyı ve o güneşteki renk renk, çeşit çeşit yedi nûru birden âyinesinde temessül ettirdiğinden—inşâallah—yedi cihetle şerif ve kudsi ve yedi Mesnevi kadar ehl-i hakikata bâkî bir rehber ve bir mürşid olacak.

Kelîc → Hobab → Şimr → Zerre → Zühre → Süle → Nakla

23

Kardeşlerim,

OL:679

Maatteessüf başımıza gelen bir şefkat tokatını, iki üç gündür, kat'î bir kanâatla anladım. Hattâ, ehl-i isyan hakkında gelen bir âyetin çok îşarâtından bir îşareti bize bakıyor gibi fehmettim. O da şudur:

فَمَا نَسُوا مَا دُرُّوا بِهِ أَخَذْنَاهُمْ

"Onlara ihtar ettiğimiz ders ve nasihatı unuttukları ve amel etmedikleri vakit, onları tutup musibet altına aldık."

Evet, en âhirde sırr-ı ihlâsa dâir bir risâle bize yazdırıldı. Elhak, gayet âlî ve nurânî bir düstur-u uhuvvet idi. Ve on binler kuvvetle ancak mukabele edilir hâdiselere, musibetlere karşı, o sırr-ı ihlâs ile on adamla mukavemet ettirilebilir bir düstur-u kudsi idi. Fakat, maatteessüf başta ben, biz o ihtâr-ı mânevî ile amel edemedik. Bu âyetin mânâ-yı îşariyle:

فَمَا نَسُوا مَا دُرُّوا بِهِ cıfrı tarihiyle bin üç yüz elli iki eder.

Aynı tarihiyle tutturulduk. Bir kısmımız şefkat tokatına giriftâr olduk. Bir kısmımız hakkında tokat değil, belki tokada mâruz olan kardeşlerimize medâr-ı teselli ve kendilerine medâr-ı sevab ve istifade olmak için bu musibetin içine alındı.

Evet, ihtilâttan men olduğum için üç aydan beri yeniden üç gündür ben, kardeşlerimin dâhili ahvâline de muttâli oldum. Hiç hatır ve hayâlîme gelmez en hâlis zannettiğim kardeşlerimde sırr-ı ihlâsa münâfi hareket vukûa gelmişti. Ondandır ki:

فَمَا نَسُوا مَا دُرُّوا بِهِ أَخَذْنَاهُمْ âyetinin

25

uzaktan uzağa bir mânâ-yı işârîsi bize de bakıyor. Ehl-i dalâlet için nâzil olan bu âyet onlara azaptır. Fakat bizim için terbiye-i nüfûs ve keffâretü'z-zünüb ve tezyîd-i derecât için şefkat tokadadır. Biz elimizdeki kıymettar nimet-i İllâhiyeyi tam takdir etmediğimizden, tokat yediğimize bir delil şudur ki: En kudsî bir mücâhede-i mânevîyeyi tazammun eden ve sırr-ı verâset-i nübüvvetle velâyet-i kübrânın feyzine mazhar ve sahâbenin sırr-ı meşrebine medâr olan Risâle-i Nur ile hizmet-i kudsiye-i Kur'âniyemize kanâat etmeyip, menfaati şimdilik bize pek az ve bu vaziyetimize mühim zararı muhtemel tarikat hevesinin birkaç defa şiddetle ihtarımla önü alınmasıdır. Yoksa, hem vahdetimizi bozacaaktı, hem dört elifin tesânüdüyle bin yüz on birden dört kıymetine tenzil eden teşettüt-ü efkâr ve bu gayet ağır hâdiseye karşı kuvvetimizi hiçe indiren tenâfür-ü kulûba uğrayacaaktı.

Gülîstan sahibi Şeyh Sa'dî-i Şîrâzî naklediyor, der: "Ben bir ehl-i kalbi tekyede, seyr-i sülûk ile meşgul iken görmüştüm. Birkaç gün sonra onu talebeler içinde, medreseye gördüm. Ne için o feyizli tekkeyi terkedin, bu medreseye geldin, dedim. O da dedi ki: Orada herkes kendi nefsinî—eğer muvaffak olursa—kurtarabilir. Burada ise bu âlî-himmet şahıslar kendileriyle beraber çoklarını kurtarmaya çalışıyorlar. Uluvv-ü cenâb, uluvv-ü himmet bunlardadır. Fazîlet ve himmet bunlardadır. Onun için buraya geldim."

Şeyh Sa'dî bu vâkıyayı, kısaca hülâsasını Gülîstan'ında yazmıştır.

26

OL:674

ESKİŞEHİR HAPİSHANESİNDE YAZILMIŞ BİR PARÇA

Kardeşlerim! Mûteaddid defa Risâle-i Nur'un şâkirlerini lâıyk oldukları tarzda müdafaa etmişim. İnşâallah mahkemede bağırarak derim. Hem Risâle-i Nur'u, hem şâkirlerinin kıymetlerini dünyaya işittireceğim. Yalnız size bunu ihtâr ederim ki: "Bu müdâfaamdaki kıymeti muhâfaza etmenin şartı, bu hâdisedeki ağız yanmasıyla Risâle-i Nur'dan küsmek ve üstâdından darılmamak ve kardeşlerinden—sıkıntından gelen bahanelerle—nefret etmemek ve birbirine kusur bulmamak ve isnad etmemektir." Yalnız tahattur edersiniz ki, Risâle-i Kader'de ispat etmişiz ki: "Başa gelen zulümlerde iki cihet var ve iki hüküm vardır: Biri insanın, biri kader-i İllâhî'nin. Aynı hâdisede insan zulmeder, fakat kader âdildir, adâlet eder. Bu mes'elemizde, insanın zulmünden ziyade, kaderin adâleti ve hikmet-i İllâhiyenin sırrını düşünmeliyiz.

Evet, kader, Risâle-i Nur talebelerini bu meclise çağırdı. Ve mücâhede-i mânevîye inkişâf etmesinin hikmeti; onları, bu hakikaten çok sıkıntılı olan medrese-i Yusufiyyeye sevk etti. İnsan zulmü ve bahanesi bir vesile oldu. Onun için sakınınız; birbirinize; "Böyle yapmasaydım ben tevkif olmazdım", demeyiniz.

Said Nursî

28

Acaba, talebelerin, نَصْرًا، نَصْرًا، نَصْرًا، نَصْرًا

gibi sarf ve nahvin küçücük mes'eeleri tekkelerdeki virdlere râcîh gelirse, Risâle-i Nur'un:

أَمِنْتُ بِاللَّهِ وَمَا لِي كَتَيْتُهُ وَرُسُلِهِ وَيَا أَيُّهَا الْآخِر

deki hakaik-ı kudsiye-i imâniyeyi en kat'î ve vâzih bir sûrette ders verip, en muannid zındıkları ve en mütemerrid feylesofları susturup ders verirken, onu bırakıp, yahut sekteye uğratıp, veyahut kanâat etmeyip, tarikat hevesiyle Risâle-i Nur'dan izin alınarak kapanmış hangâhlara girmek, ne derece yanlış olduğunu ve bizim bu şefkat tokadına ne derece istihkak kesbettiğimizi gösteriyor.

Said Nursî

a = 1 Erkek yardım etti.

b = 2. Erkek " " "

c = 3 erkek " " "

d = 1 kadın yardım etti

27

(36:82) Unun emri, bir şeyi murad ettiği zaman ancak ona "ol" demesidir ki o da hemen olurur "

O.L=658

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(36:82) إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

Âyet-i kerîmenin işaretiyle, emir ile icâd oluyor. Ve Kudret hazineleri kâf, nun'dadır. Bu sırr-ı dakîkin vücûh-u kesîresinden birkaç veçhi Risâlelerde zikredilmiştir. Burada, hurûf-u Kur'ân'ın, hususen sûrelerin başlarındaki mukattaât-ı hurûfun hâsiyetlerine ve fezâillerine ve tesîrât-ı maddiyelerine dâir vürûd eden hadisleri, şu asrın nazar-ı maddisine takrib etmek için, maddî bir misâl üzerinde o sırrın tefhîmine çalışacağız. Şöyle ki:

Zât-ı Zülcelâl olan Sahib-i Arş-ı Âzâmın, mânevî bir merkez-i âlem ve kalb ve kible-i kâinat hükmünde olan küre-i arzdeki mahlûkatın tedbirine medar dört arş-ı İllâhîsi var:

Biri, hıfz ve hayat arşıdır ki, topaktır. İsm-i Hafîzin ve Muhyinin mazharıdır.

İkinci arş, fazl ve rahmet arşıdır ki, su unsurudur. Üçüncüsü, ilim ve hikmet arşıdır ki, unsur-u nurdur.

Dördüncüsü, Emir ve irâdenin arşıdır ki, unsur-u havadır.

Basit topaktan, hadsiz hâcât-ı hayvâniye ve insâ-

Bir şeyin garudüğü, ishar

Toprak → Evvel } §: 214
Su → Zahir } m: 296
nur → Ahir
hava → Balık

29

niyeye medâr olan maâdin ve hadsiz muhtelif nebâtâtın basit bir unsurdan, kemâl-i intizam ile, vahdetten hadsiz kesret, basitten nihâyetsiz muhtelif envâ, sade bir sahifede hadsiz muntazam nukûş gözümüzle gördüğümüz gibi; suyun, hususen hayvânât nutfelelerinin su gibi basit bir madde iken hadsiz mücizât-ı san'atın muhtelif zihayatlarda o su ile tezâhürü gösteriyor ki: Bu iki arş misillü, nur ve hava dahi, besâtetleriyle beraber, Nakkâş-ı Ezelinin ve Alim-i Zülcelâlin kalem-i ilim ve emir ve irâdesine, evvelki iki arş gibi, acâib-i mücizâtının mazharlarıdır.

B.m: 702 Nur unsurunu şimdilik bırakıp, mes'elemiz münâsebetiyle, küre-i arza göre emir ve irâde arşı olan unsur-u havanın içinde emir ve irâdenin acâibini ve garâibini örten perdenin bir derece keşfine çalışacağız. Şöyle ki:

Biz nasıl ki ağzımızdaki hava ile hurûfat ve kelîmâtı ekiyoruz, birden sünbülüyorlar. Yani, havada, âdetâ zamansız bir anda, bir kelime bir habbe olup hâric-i havada sünbülüyor; küçük büyük hadsiz aynı kelimeyi câmi bir havayı sünbül veriyor. Unsur-u havâyeye bakıyoruz ki: O derece emr-i kün feyekûn'a mu'î ve musahhar ve emirberdir ki, güya herbir zerresi bir nefer gibi, muntazam bir ordunun her dakika emrini bekler; zamansız, en uzak zerre-den, emr-i kün'den cilvegeçen olan bir irâdenin imtisâlini, itaatini gösterir.

Meselâ, âhize ve nakîle radyo makineleri vasıtasıyla, havanın hangi yerinde olursa olsun, bir nutk-u beşerî bütün küre-i arzın her tarafında—radyo âhizeleri bulunmak şartıyla—zamansız, aynı nutuk, ay-

30

nı anda, herbir yerde işitilmesi, emr-i kün feyekûn'un cilvesine ne derece kemâl-i imtisâl ile herbir zerre-i havâyede itaat ettiğini gösterdiği gibi; havada sebatsız vücudları bulunan hurûfâtın, kudsiyet keyfiyetiyle, bu sır-ı imtisâle göre, çok tesirât-i hâriciye ve hâsiyât-ı maddiye mazhar olabilirler. Adetâ, mânevîyatı maddiyata inkılâb ve gaybı şehâdete tahavvül ettirir bir hâsiyet onlarda görünüyor.

İşte bunun gibi, hadsiz emârelerle gösteriyor ki, mevcudât-ı havâyeye olan hurûfün, hususen hurûf-u kudsiyenin ve Kur'ânîyenin, hususen evâil-i süredeki şifre-i lâhiyenin hurûfâtı, muntazam ve nihâyetsiz hassas ve zamansız emirleri dinler ve yapar gibi görüldüğünden, elbette zerrât-ı havâyede kudsiyet noktasında emr-i kün feyekûn'un cilvesine ve irâde-i Ezelîyenin tecellisine mazhar hurûfâtın maddî hassalarını ve hârika ve mervî faziletlerini teslim ettirir.

İşte bu sırâ binâendir ki, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânda bazı kudret eserini, sıfat-ı irâde ve sıfat-ı kelâmdan gelir gibi tâbirâtı, gayet derecede sür'at-ı icad ve gayet derecede inkiyâd-ı eşya ve musahhariyet-i mevcudattan başka, ayn-ı emir, kudret gibi hükmediyor demektir. Yani, emr-i tekviden gelen hurûfât, maddî kuvvet hükmünde vücud-u eşyada hükmeder. Ve emr-i tekvini, âdetâ, ayn-ı kudret, ayn-ı irâde olarak tezâhür eder.

Evet, emir ve irâdenin bu gayet hafî ve vücud-u maddîleri gayet gizli ve havayı âdetâ nim-mânevî, nim-maddî nev'indeki mevcudatta, emr-i tekvini, ayn-ı kudret gibi âsârı görünüyor; belki ayn-ı kudret

31

(36.82) "Onun işi, bir şeyin olmasını istediği valî, ona sadece "Ol" demektir, o da olur." "

olur. Âdetâ mânevîyat ile maddiyâtın mâbeyninde berzahî olan mevcudâta nazar-ı dikkati celb etmek için, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyânın

(36.82) **إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ**

ferman ediyor.

İşte, evâil-i süredeki **هَمْزٌ طَسَ الرَّ** gibi hurûf-u kudsiye-i şifre-i lâhiye hava zerrâtı içinde, zamansız münâsebât-ı dakika-i hafîye tellerini ihtizâza getirecek birer düğüm ve birer düğme harfî olduklarını ve ferşten Arşa mânevî telsiz telefon muhâberât-ı kudsiyeyi ifâ etmeleri, o şifre-i kudsiye-i lâhiyenin şe'nindendir ve vazifesidir ve gayet mâkuldür.

Evet, havanın herbir zerresi ve bütün zerrâtı, telsiz, telefon, telgraflar gibi aktâr-ı âlemde münteşir o zerrelere emirleri imtisâl ettiklerini ve elektrik ve sey-yâlât-ı âtîfeye âhize ve nakîlelik vazifesi gibi sair vezâif-i havâyeden başka bir vazifesini bir hadsi kat'î ile, belki müşâhede ile ben kendim badem çiçeklerinde gördüm. Ağaçların rû-yi zeminde muntazam bir ordu hükmünde, havâ-yı nesiminin dokunmasıyla, bir anda aynı emr-i âhizeler hükmündeki zerrelere aldıkları vaziyet-i meşhûdesi bana iki kere iki dört eder derecesinde kat'î bir kanaat vermiş.

Demek havanın rû-yi zeminde çevik ve çalak bir hizmetkâr olması ve rû-yi zemindeki Rahmân-ı Rahîmin misafirlerine hizmet ettiği gibi; o Rahmân'ın emirlerini tebliğ etmek için bütün zerrâtı telsiz telefonun âhizeleri gibi emirber nefer hükmünde

32

evâmir-i kudsiyeyi nebâtâta ve hayvânâta tebliğ eder. Nefeslere yelpaze, nüfusa nefes, yani, âb-ı hayat olan kanı tasfiye ve nâr-ı hayatı olan hararet-i garîzeyi iş'âl vazifesini yaptıktan sonra, çıkıp, ağızda hurûfâtın teşekkülüne medâr olduğu gibi; pek çok muntazam vazifeleri emr-i kün feyekûn ile icrâ eder.

İşte, havanın bu hâsiyetine binâendi, ki, mevcudât-ı havâyeye olan hurûfât, kudsiyet kesb ettikçe, yani, âhizelik vaziyetini aldıça, yani, Kur'ân hurûfâtı olduğundan âhizelik vaziyetini aldığı ve düğmeler hükmüne geçtiği ve sûrelerin başlarındaki hurûfât daha ziyade o münâsebât-ı hafîyenin uçlarının merkezî ukdeleri, düğümleri ve hassas düğümleri hükmünde olduğundan, vücud-u havâileri bu hâsiyete mâlik olduğu gibi, vücud-u zihnileri dahi, hattâ vücud-u nakşiyeleri de bu hâsiyetten hassaları ve his-seleri var. Demek o harflerin okunmasıyla ve yazma-

Said Nursî

33

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقْكُمْ فِي بُطُونِ
أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ

âyeti, وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ âyetinde beyan ettiğimiz nüktenin aynını tazammun edip, hem onu te'yid ediyor, hem onunla teeyyüd ediyor.

Evet, Kur'ân-ı Mu'cizü'l-Beyân Süre-i Zümer'de

وَخَلَقْ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ demeyip,

وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ demesiyle

ifade ediyor ki, "Sekiz nevi hayvânât-ı mübârekeyi size hazine-i rahmetinden, güya Cennetten nimet olarak indirilmiş, gönderilmiş." Çünkü o mübârek hayvanlar, bütün cihetleriyle, bütün beşere nimet olduğundan, saçından bedevilere seyyar hâneler, elbiseler, etinden güzel yemekler, sütünden güzel, leziz taamlar ve derilerinden pabuçlar ve saire, hattâ gübreleri mevrûâtın erzâkı ve insanların mahrûkâtı hükümünde olup, güya o mübârek hayvanlar, teccessüm etmiş ayn-ı nîmet ve rah-nettirler.

Onun içindir ki, yağmura "rahmet" nâmı verildiği gibi, bu mübârek hayvanlara da "en'âm" nâmı verilmiş. Güya nasilki rahmet teccessüm etmiş, yağmur olmuş; öyle de nimet dahi teccessüm etmiş, keçi, koyun, öküz ile manda ve deve şekillerini almış. Çendan cismânî maddeleri yerde halk olunuyor; fakat nimetiyet sıfatı ve rahmetiyet mânâsı, maddesine تَمَامِيًّا galebe ettiğinden, أَنْزَلْنَا tâbiriyle, doğrudan doğruya bu mübârek hayvanları hazine-i rahmetin birer hediyesi olarak, Hâlik-ı Rahîm, yüksek mertebe-i rahmetinden ve mânevî, âli Cennetten yeryüzüne indirmiş.

Evet, nasıl ki bazan beş paralık bir maddede beş liralık bir san'at derc edilir. O zaman o şeyin maddesi nazara alınmıyor; san'at noktasında kıymet veriliyor: sineğin küçük maddesi ve içindeki pek büyük san'at-ı Rabbâniye gibi. Bazan beş liralık bir maddede beş kuruşluk bir san'at bulunur; o vakit hüküm maddenindir.

Aynen onun gibi, bazan cismânî bir maddede o kadar nimet ve rahmet mânâsı bulunur ki, yüz defa maddesinden ziyade ehemmiyetli oluyor. Âdetâ cismânî maddesi gizlenir; hüküm, nimetiyet cihetine bakar. İşte, demirin pek azim menâfî ve çok semereleri, onun maddî maddesini gizlediği gibi, mezkûr mübârek hayvanların dahi her cüz'ünde nimet bulunması, onların cismânî maddelerini güya nimete kalb ettirmiş. Onun içindir ki, cismânî maddelerinin hükümü nazara alınmadan mânevî sıfatları nazara alınmış, وَأَنْزَلْنَا، وَأَنْزَلَ tâbir edilmiştir.

Evet, وَأَنْزَلْنَا، وَأَنْزَلَ hakikat itibarıyla sâbık nükteyi ifade ettikleri gibi, belâgat noktasında da ehemmiyetli bir mânâyı mücizâne ifade ediyorlar. Şöyle ki:

Demir gayet sert fitratıyla ve gizliliği ve derinliğiyle beraber, her yerde hazır bulunmak ve hamur gibi yumuşatmak hâsiyetini ihsân ettiğinden, herkes, her yerde, her işte kolayca elde etmesini ifade etmek

için, وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ tâbiriyle, güya fitrî ve semâvî nimetler gibi, demir âletlerini yukarı bir tezgâhtan indirip beşerin ellerine verilmiş gibi kolaylıkla elde ediliyor.

Hem hayvânât cinsinden, sivrisinekten tut, tâ yılan, akrep, kurt, arslana kadar insanlara zararlı vaziyetleriyle beraber, hayvânâtın mühimlerinden olan koca manda ve öküz ve deve gibi büyük mahlûkat gayet derece musahhar, mutî; hattâ zayıf bir çocuğa da yularını verip itaat etmek mânâsını ifade

için, وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ tâbiriyle, güya bu mübârek hayvanlar dünya hayvanları değil ki, içinde tevahhuş ve zarar bulunsun. Belki mânevî bir Cennetin hayvanları gibi menfaatlar, zararsızdırlar. Yukarıdan, yani, rahmet hazinesinden indirilmiştir, diye ifade ediyor.

Muhtemeldir ki, bazı müfessirlerin bu hayvanlar hakkında "Cennetten indirilmiştir" dedikleri, bu

mânâdan ileri gelmiştir. Zahrında^{HÂŞİYE} Kur'ân-ı Hakîmin bir harfi için bir sahife yazılsa, uzun olmuş denilmemeli. Çünkü kelâmullahtır. Onun için

أَنْزَلْنَا tâbiri için iki üç sahife yazılmakla israf

edilmiş olmaz. Bazan Kur'ân'ın bir harfi, bir hazine-i mânevîyenin anahtarı olur.

Hâşiy:Bazı müfessirler, "Mebde'leri semâvâtan gelmişler" demelerinden muradları şudur ki: Bu en'âm denilen hayvânâtın bekâları rızık iledir ve rızıkları ottur; onların rızık da yağmurdur. Yağmur ki, âb-ı hayatır ve rahmettir; ve rızık da semâvâtan gelir. وَالسَّمَاءُ رِزْقًا âyeti buna işaret eder. Madem o hayvanların devam eden mütececdit vücutları semâvâtan gelen yağmur içindedir; semâdan indirilmiş mânâsını ifade eden أَنْزَلَ tâbiri yerindedir.

İki küçük hikâye

Birincisi: Bundan on beş sene evvel Rusya'nın şimâlinde esir olduğum zaman doksan esir zabitleriyle beraber büyük bir fabrika koğuşunda bulunuyorduk. Sıkıntı ve ruh darlığından çok münakaşalar, gürültüler oluyordu. Umumun bana karşı ziyade hürmetleri olduğundan teskin ediyordum. Sonra, sükûneti muhafaza için dört-beş zabiti tâyin ettim. Ve dedim; "Hangi köşede bir gürültü işittiniz, hemen yetişiniz. Hangi taraf haksız ise ona yardım ediniz." Hakikaten bu tedbir ile gürültünün önü alındı. Benden soruldu: "Ne için haksıza yardım ediniz, diyorsun?"

Cevaben, o zaman demiştim ki: "Haksız insafsızdır. Bir dirhem menfaatını kırk dirhem istirahat-ı umumiye için bırakmaz. Hakkı adam ise insafı olur. Bir dirhem hakkını sükûnet-i umumiyedeki kırk dirhem arkadaşının menfaatına fedâ eder, bırakır. Gürültü kalkar, sükûnet iade edilir. Bu koğuştaki doksan zât istirahat eder. Eğer, haklıya muâvenet edilse, gürültü daha ziyadeleşecek. Bu nev' hayat-ı içtimâiyede, menfaat-ı umumiyenin ehemmiyeti nazara alınır."

İşte ey kardeşlerim! Bu hayatın, bu içtimâimizde, "Bu kardeşim bana haksızlık etti" diye "küstüm" demeyiniz. Bu pek hatâdır. O arkadaşın sana bir dirhem zarar vermiş ise, sen küsmekle kırk dirhem biz-

lere zarar veriyorsun. Belki kırk lira Risâle-i Nur'a zarar vermek muhtemeldir. Fakat lillâhilhamd pek haklı ve kuvvetli müdâfaatımız, arkadaşların mükerrem isticvâba gitmelerinin önünü aldığından, fesâdın önü alındı. Yoksa, birbirinden küsmüş kardeşler, bir sinek kanadı kadar küçük bir çöpün göze girmesi gibi veyahut bir kıvılcımın baruta düşmesi gibi, az bir garazla büyük bir zarar verebilirdi.

*** 04-683

İkinci hikâye: Bir vakit ihtiyar bir kadının sekiz oğlu varmış. Herbirisine mevcut sekiz ekmekten birer ekmeğe verdi, kendine kalmadı. Sonra, herbirisi ekmeğinin yarısını ona verdi. Onun ekmeği dört oldu; ötekiler yarıya indi.

Kardeşlerim, ben de kırkınızın herbirinin musibet hissesinin mânevî elemi yarısını kendimde hissediyorum. Kendi şahsıma âit elemi, aldırıyorum. Bir gün fazla muztar bulundum, "acaba hatamın cezası mıdır çekiyorum", diye geçmiş hâleti tetkik ettim. Gördüm ki, bu musibeti kaynatmaya ve tahrik etmeğe hiçbir cihette müdahale olmadığımı ve bilâkis kaçmak için mümkün tedbirleri istimâl ediyordum. Demek, bu bir kazâ-yı İllâhîdir. Ve bil-iltizam bir senedenberi müfsidlerin tarafından aleyhimize ihzâr ediliyordu. Kaçınmak kâbil değildi. Alâküllihâl başımıza geçirecek idiler. Cenâb-ı Hakka yüz bin şükür ki, musibeti yüzden bire indirdi.

İşte bu hakîkate binaen "Senin yüzünden bu belâyı çektik" diye minnet etmeyiniz. Belki beni helâl ediniz. Ve bana dua ediniz. Hem birbirinizi tenkid

etmeyiniz. Demeyiniz ki: "Sen böyle yapmasaydın, böyle olmayacaktı." Meselâ, bir kardeşimiz iki üç imza sahibini söylemesiyle, müfsidlerin pek çok zâtları belâyâ atmak için düşündükleri plânı küçültüp, çoklarını kurtarmış. Değil zarar, belki büyük menfaat olmuş. Çok mâsumların bu belâdan kurtulmasına bir vesile oldu.

Said Nursî

Kardeşlerimden ricâ ederim ki:

Sıkıntı veya ruh darlığından veya titizlikten veya nefis ve şeytanın desiselerine kapılmaktan veya şuursuzluktan arkadaşlardan sudur eden fena ve çirkin sözleriyle birbirine küsmesinler ve "Haysiyetime dokundu" demesinler. Ben o fena sözleri kendime alıyorum. Damarınıza dokunmasın, bin haysiyetim olsa kardeşlerimin mabeynindeki muhabbete ve samimiyete fedâ ederim.

Said Nursî

BU PARÇA MAHKEME MÜDAFÂATININ BİR PARÇASIDIR, HER NASILSA BURAYA GİRMİŞ, ÇIKARILMAMIŞ, KALMIŞ

Mahkemenin reisi ve âzalarından ehemmiyetli bir hakkımı talep ederim. Şöyle ki:

Bu mes'eledede yalnız şahsım medâr-ı bahs değil ki, siz beni tebrîe etmekle ve hakikat-ı hâle muttâli olmanızla halledilmiş olsun. Çünkü, ehl-i ilim ve ehl-i takvânın şahs-ı mânevîsi bu mes'eledede nazar-ı millette ittihâm altına girdiği ve hükûmette dahi ehl-i takvâ ve ehl-i ilme karşı bir emniyetsizlik geldiği ve ehl-i takvâ ve ehl-i ilim tehlikeli ve zararlı teşebbüslerden nasıl sakınacağını bilmesi lâzım olduğu için, benim müdâfaatımın kendim kaleme aldığım bu son kısmını herhalde yeni hurufla matbaa vasıtasıyla intişarını isterim. Tâ ki ehl-i takvâ ve ehl-i ilim entrikalara kapılmayıp, zararlı ve tehlikeli teşebbüslere yanaşmasınlar. Ve şahs-ı mânevîsi nazar-ı millette ittihâmdan kurtulsun. Ve hükûmet dahi ehl-i ilim hakkında emniyet etsin ve bu anlaşılmazlık ortadan kalksın. Ve hükûmete ve millete ve vatana pekçok zararlı düşen bu gibi hadiseler ve anlaşılmazlıklar daha tekrar etmesin.

Said Nursî

[Bu parça çok kıymetlidir. Tâ İkinci Nükteye kadar herkese faydası var.]

Eskişehir Hapishanesinde, sū-i ahlaktan değil, belki sıkıntıdan gelen nâhoş bazı haller mü-nâsebetiyle, ahlâka dâir bir nükte ile, meşhur bir âyetin mestur kalmış bir nüktesine dâirdir.

m.266, 261

BİRİNCİ NÜKTE: Cenâb-ı Hak kemâl-i kereminden ve merhametinden ve adâletinden, iyilik içinde muaccel bir mükâfât ve fenalıklar içinde muaccel bir mücâzat derc etmiştir. Hasenâtın içinde, âhiretin sevâbını andıracak mânevî lezzetler, seyyiâtın içinde, âhiretin azâbını ihsâs edecek mânevî cezâlar derc etmiştir.

Meselâ, mü'minler mâbeyninde muhabbet, ehl-i îmân için güzel bir hasenedir. O hasene içinde, âhiretin maddî sevâbını andıracak mânevî bir lezzet, bir zevk, bir inşirâh-ı kalb derc edilmiştir. Herkes kalbine müracaat etse bu zevki hisseder.

Me:elâ, mü'minler mâbeyninde husûmet ve adâvet bir seyyiedir. O seyyie içinde, kalb ve rûhu sıkıntılarla uğracak bir azâb-ı vicdânîyi, âlicenap ruhlarla hissettirir. Ben kendim, belki yüz defadan fazla tecrübe etmişim ki, bir mü'min kardeşe adâvetim vaktinde, o adâvetten öyle bir azap çekiyordum; şüphe bırakmıyordu ki, bu seyyieme muaccel bir cezâdır, çektiriliyor.

Meselâ, hürmete lâyük zâtlara hürmet ve merhamete lâyük olanlara merhamet ve hizmet bir hasenedir, bir iyiliktir. Bu iyilikte sevâb-ı uhrevîyi ihsâs eder derecede öyle bir zevk, lezzet vardır ki, hayatını fedâ etmek derecesine o hürmeti, o merhameti ileri getirir. Validenin çocuğa merhametindeki şefkat va-

sitesiyle kazandığı zevk ve mükâfât için hayatını o merhamet yolunda fedâ etmek dereceye gider. Yavrusunu kurtarmak için arslana saldıran bir tavuk, hayvânât milletinde bu hakikate bir misaldir. Demek, merhamet ve hürmette muaccel bir mükâfât var; âlihimmî ve âlicenap insanlar onları hisseder ki, kahramanâne bir vaziyet alıyorlar.

Hem, meselâ, hırs ve israfta öyle bir cezâ var ki, sekvâlî, meraklı, mânevî ve kalbî bir cezâ insanı sersem eder. Ve haset ve kıskançlıkta öyle bir muaccel cezâ var ki, o haset, haset edeni yakar. Hem tevek-kül ve kanaatte öyle bir mükâfât var ki, o lezzetli muaccel sevap, fakr ve hâcâtın belâsını ve elemi ni izâle eder.

Hem, meselâ, gurur ve kibirde öyle bir ağır bir yük var ki, mağrur adam herkesten hürmet ister; ve istemek sebebiyle istiskal gördüğünden, dâimî azap çeker. Evet, hürmet verilir, istenilmez. Hem, mese-lâ, tevâzuda ve terk-i enâniyette öyle lezzetli bir mükâfât var ki, ağır bir yükten ve kendini soğuk beğen-dirmekten kurtarır.

Hem, meselâ, sūizan ve sū-i te'vilde, bu dünyada muaccel bir cezâ var. "Men dakka dukka" kaidesiyle, sūizan eden, sūizanna mâruz olur. Mü'min kardeşinin harekâtını sū-i te'vil edenlerin harekâtı, ya-kın bir zamanda sū-i te'vile uğrar, cezâsını çeker.

Ve hâkezâ, bütün ahlâk-ı hasene ve seyyie bu mik-yâsa göre ölçülmeli. Ben rahmet-i İlâhiyeden ümid ederim ki, Risale-i Nur'dan bu zamanda tezâhür eden mânevî i'câz-ı Kur'ânîyi zevk eden zâtlar, bu mânevî ezvâkı hissederler; sū-i ahlâka müptelâ olmayacaklar, inşaallah.

HAKİKATLI BİR TESELLİ ESKİŞEHİR'DE, TEVKİFHÂNEDE RİSÂLE-İ NUR ŞAKİRDLERİNE YAZILAN FIKRALARDIR.

Aziz kardeşlerim,

Sizin için pek çok müteessirdim, elem beni ziyordu. Fakat bana ihtar edildi ki; kader ve kismetinizde, beraber bu hapishânenin suyunu içmek ve ekmeğini yemek vardı. Bir eser-i rahmet-i İlâhiyye ve bir cilve-i inâyet-i Rabbâniyye olarak bu suyu ve bu ekmeği beraber yememizin ve içmemizin en kolayı ve en hafifi ve en hayırlısı ve sevablısı ve Risâle-i Nur şakirdlerinin en menfaatli bir dershâneleri ve en feyizli bir çilehâneleri ve düşmanlarına karşı ne derece ihtiyatlı davranmak lâzım geldiğini tâlim eden en hassas bir imtihan meydanı ve her birinde ayrı ayrı güzel meziyetleri bulunan bu arkadaşların birbirinin âlî meziyetlerinden ve güzel hasletlerinden ve birbiriyle tesis ve tecdid-i uhuvvetlerinden istifade etmek ve ders almak için en nurlu bir dershâne, bir tekke suretinde gördüğümünden, bu vaziyetten değil sekvâ, belki bütün ruhumla şükür ettim. Evet, mesleğimiz şükürdür. Ve her şeyde bir vech-i râhmeti, bir cihet-i nimeti görmektir.

Umumunuzun elemeleriyle müteallim
kardeşiniz
Said Nursi

(Onaltıncı Lem'adan)

Br.347(-)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَكَرَامَاتُهُ

OL.207

Aziz, sıddık, meraklı kardeşim Re'fet Bey,

Mektubunda *Letâif-i Aşereyi* soruyorsun. Şimdi tarikâtı ders vermek zamanında olmadığım için, tarik-ı Nakşî muhakkiklerinin *Letâif-i Aşereye* dair eserleri var. Şimdilik vazifemiz ise istihrac-ı esrar olduğundan, mevcut mesâilî nakil değildir. Gücenme, tafsilat veremiyorum. Yalnız bu kadar derim ki; *Letâif-i Aşere*; İmam-ı Rabbanî: kalb, ruh, sır, hafî, ahfâ, insanda anâsır-ı erbaanın herbir unsurundan o unsura münasib bir lâfize-i insaniye tâbir ederek seyr-i sülûkta her mertebede bir latifenin terakkiyatı ve ahvâlinde icmâlen bahsetmiştir.

Ben kendimce görüyorum ki, insanın mâhiyet-i câmiyasında ve istidad-ı hayatiyesinde çok letâif var, onlardan on tanesi iştihar etmiş. Hattâ hükemâ ve ulemâ-yı zâhirî dahi, o *Letâif-i Aşerenin* pencereleri veyahut nûmuneleri olan havass-ı hamse-i zâhirî, havass-ı hamse-i bâtına diye o *Letâif-i Aşereyi* başka bir surette hikmetlerine esas tutmuşlar. Hattâ avam ve havas beyninde taaruf etmiş olan insanın letâif-i aşeresi, ehl-i tarikî letâif-i aşeresiyle münasebettar-

dır. Meselâ, vicdan, âsâb, his, akıl, hevâ, kuvve-i şe-heviye, kuvve-i gadabiye gibi letâîfî; kalb, ruh ve sır-ra ilâve edilse Letâîf-i Aşereyi başka bir surette gös-terir. Daha bu letâîften başka sâika, şâika ve hiss-i kable'l-vuku gibi çok letâîf var. Bu mes'eleye dair hakikat yazılsa çok uzun olur, vaktim de kısa oldu-ğundan kısa kesmeye mecbur oldum.

Senin ikinci sualin olan, mânâ-yı ismî ile mânâ-yı harfinin bahsi ise, ilm-i nahvin umum kitapları baş-larında o mes'ele izah edildiği gibi ilm-i hakikatın Sözlere ve Mektuplar namındaki risalelerinde temsi-lâtla kâfi beyânat vardır. Senin gibi zekî ve müdak-kik bir zâta karşı fazla izahat fazla oluyor. Sen âyi-neye baksan, eğer âyineye şişe için bakarsan şişeyi kasden görürsün, içinde Re'fet'e tebeî, dolayısıyla nazar ilişir. Eğer maksad, mübarek sîmanıza bak-mak için âyineye baktın, sevimli Re'fet'i kasden gö-rürsün. **فَبَارِكْ لِلَّهِ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ** dersin. Âyi-ne şişesi tebeî, dolayısıyla nazarın ilişir.

İşte birinci sûrette âyine şişesi mânâ-yı ismidir. Re'fet mânâ-yı harfî oluyor. İkinci surette âyine şi-şesi mânâ-yı harfîdir, yani kendi için ona bakılmı-yor, başka mânâ için bakılır ki akisdir. Akis mânâ-yı ismidir. Yani **دَلَّ عَلَى مَعْنَى فِي نَفْسِهِ** olan târif-i is-me bir cihette dahildir. Ve âyine ise

دَلَّ عَلَى مَعْنَى فِي غَيْرِهِ olan harfin târifine mâsâdâk olur. Kâinat nazar-ı Kur'ânî ile bütün mevcudatı hu-

46

ruftur, mânâ-yı harfiyle başkasının mânâsını ifade ediyorlar. Yani, esmâsını, sıfâtını bildiriyorlar. Ruh-suz felsefe ekseriya mânâ-yı ismiyle bakıyor, tabiat bataklığına saplanıyor. Her ne ise... Şimdi çok ko-nuşmaya vaktim yoktur. Hatta *Fihriste*'nin en ko-lay, en mühim, en âhir parçasını dahi yazamıyorum. Senin ders arkadaşların, bilhassa Hüsrev, Bekir, Rüşdü, Lütü, Şeyh Mustafa, Hâfız Ahmed, Sezâi, Mehmedler, Hocalara selâm ve mübarek hânende mübarek mâsumlara dua ediyorum.

Elbâkî hüvelbâkî
Kardeşiniz
Said Nursî

47

04-119

Dokuzuncu Lem'a

Bu lem'ayı herkes okumasın. Vahdetü'l-vücudun in-ce kusurlarını herkes göremez ve muhtaç değil.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ الْوَهْدَانِ
الَّذِي فِيهِ حِكْمٌ بَاطِنٌ لِّمَنْ يَّرْتَدُّ
عَلَيْهِ يَخْتَلِفُ أَلْوَانُهُ فَكَيْفَ
يَعْلَمُ حَقِيقَتَهُ إِلَّا بِإِذْنِ
رَبِّهِ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاوَاتُ
كِطْمَالًا فَكَيْفَ يَعْلَمُ إِلَّا
بِإِذْنِ رَبِّهِ إِنَّ رَبَّهُ
كَانَ عَلِيمًا ذَكِيمًا

Aziz, siddik, muhlis, halis kardeşim,

Kardeşimiz Abdülmecid'e ayrı mektub yazmadığı-mun sebebi, size yazdığım mektupları kâfi gördü-ğümdendir ki, Abdülmecid, benim için Hulûsî'den sonra kıymetli bir kardeşim, bir talebemdir. Her sabah akşam Hulûsî ile beraber, bazen daha evvel duâmda ismiyle hazır oluyor. Size yazdığım mektup-lardan, evvel Sabri, sonra Hakkı Efendi istifade edi-yorlar. Onlara da ayrı mektup yazmıyorum. Cenâb-ı Hak seni onlara mübarek büyük bir kardeş yapmış. Sen benim yerime Abdülmecid ile muhabere et, me-rak etmesin, Hulûsî'den sonra onu düşünüyorum.

BİRİNCİ SUALİNİZ: Cedlerinizden birisinin imzası

السَّيِّدِ الْمُرْتَضَى e dair mahrem sualiniz var.

Kardeşim buna ilmî ve tahkikî ve keşfî cevap ver-

48

mek elimde değil. Fakat ben arkadaşlarıma derdim ki: "Hulûsî ne şimdiki Türklere ve ne de Kürtlere benzemiyor. Bunda başka bir hâsiyet görüyorum." Arkadaşlarım da beni tasdik ediyordular.

وَادْحَسْ رَأَقَابِلَيْتَ شَرْطَيْنِ Sırrıyla

"Hulûsî'de büyük bir asâlet tezahürü bir dâd-ı Hakdır" derdik. Hem kat'iyen bil ki; Resûl-i Ek-rem Aleyhissalâtu vesselâmin iki âli var. Biri: Nesebî âldir. Biri de Şahs-ı mânevîsi ve nûrânîsinin risalet noktasındaki âli var. Bu ikinci âlde kat'iyen sen da-hil olmakla beraber, birinci âlde dahi delilsiz bir ka-nâatim var ki ceddinin imzası sebepsiz değildir.

Aziz kardeşim,

04-120

SENİN İKİNCİ SUALİN HÜLÂSASI: Muhyiddin-i Ara-bî demiş: "Rûhun mahlûkiyeti, inkişâfından ibaret-tir." O sual ile, benim gibi zaif bir biçâreyi, Muhyid-din-i Arabî gibi müthiş bir hârîka-i hakikat, bir dâhiye-i ilm-i esrâra karşı mübârezeye mecbur edi-yorsun. Fakat madem nusûs-u Kur'an'a istinâden bahse girişeceğim; ben sinek dahi olsam o kartaldan daha yüksek uçabilirim.

Kardeşim, bil ki: Hazret-i Muhyiddin aldatmaz, fakat aldanır. Hâdîdir, fakat her kitabında mühdî olamıyor. Gördüğü doğrudur, fakat hakikat değil-dir. Yirmi Dokuzuncu Sözde, ruh bahsinde, medâr-ı sualiniz olan o hakikat izah edilmiştir.

49

Evet, ruh, mâhiyeti itibarıyla bir kanun-u emrîdir. Fakat vücud-u hâricî giydirilmiş bir nâmûs-u zîhâyattır ve vücud-u hâricî sahibi bir kanundur. Hazret-i Muhyiddin, yalnız mâhiyeti noktasında düşünmüştür. Vahdetü'l-vücud meşrebince, eşyanın vücudunu hayal görüyor. O zât, hârika keşfiyatıyla ve müşâhedâtıyla ve mühim bir meşreb sahibi ve müstakil bir meslek ihtiyar ettiğinden, bilmeceburiye, zayıf te'vilâtla, tekellüflü bir surette, bazı âyâtı meşrebine, meşhûdâtına tatbik ediyor, âyâtın sarâhatini incitiyor. Sâir risalelerde cadde-i müstakîme-i Kur'ânîye ve minhâc-ı kavim-i Ehl-i Sünnet beyan edilmiştir. O zât-ı kudsinin kendine mahsus bir makamı var; hem makbûlündendir. Fakat mîzansız keşfiyatında hudutları çiğnemiş ve cumhûr-u muhakkıkine çok mes'elelerde muhâlefet etmiş.

İşte, bu sır içindir ki, o kadar yüksek ve hârika bir kutup, bir ferîd-i devrân olduğu halde, kendine mahsus tarikatı gayet kısacık, Sadreddin-i Koneviye münhasır kalıyor gibidir ve âsârından istikametkârâne istifade nâdir oluyor. Hattâ çok muhakkıkîn-i asfiyâ, o kıymettar âsârını mütalâa etmeye revaç göstermiyorlar; hattâ bazıları men ediyorlar.

Hazret-i Muhyiddin'in meşrebiyle ehl-i tahkikin meşrebinin mâbeynindeki esaslı fark ve onların me'hazlarını göstermek, çok uzun tetkikata ve çok yüksek ve geniş nazarlara muhtaçtır. Evet, fark o kadar dakik ve derin ve me'haz o kadar yüksek ve geniştir ki, Hazret-i Muhyiddin hatâsından muhâze edilmemiş, makbul olarak kalmış. Yoksa, eğer ilmen, fikren ve keşfen o fark o me'haz görünseydi,

onun için gayet büyük bir sukut ve ağır bir hatâ olurdu. Madem fark o kadar derindir; bir temsil ile o farkı ve o me'hazları, Hazret-i Muhyiddin'in o mes'elede yanlısını göstermeye muhtasaran çalışacağız. Şöyle ki:

Meselâ, bir aynede güneş görüntüyor. Şu ayine, güneşin hem zarfı, hem mevşûfudur. Yani, güneş bir cihette onun içinde bulunur ve bir cihette ayineyi ziynetlendirip parlak bir boyası, bir sıfatı olur. Eğer o ayine fotoğraf ayinesi ise, güneşin misâlini sâbit bir surette kâğıda alıyor. Şu halde, ayinede görünen güneş, fotoğrafın resim kâğıdındaki görünen mâhiyeti, hem ayineyi süslendirip sıfatı hükmüne geçtiği cihette, hakikî güneşin gayridir. Güneş değil, belki güneşin cilvesi başka bir vücuda girmesidir. Ayine içinde görünen güneşin vücudu ise, hâricteki görünen güneşin ayn-ı vücudu değilse de, ona irtibâtı ve ona işâret ettiği için, onun ayn-ı vücudu zannedilmiş.

İşte bu temsile binâen, "Ayinede hakikî güneşten başka birşey yoktur" denilmek ve ayineyi zarf ve içindeki güneşin vücud-u hâricîsi murad olmak cihetiyle denilebilir. Fakat ayinenin sıfatı hükmüne geçmiş münbasit aksi ve fotoğraf kâğıdına intikal eden resim cihetiyle güneştir denilse, hatâdır; "Güneşten başka içinde birşey yoktur" demek yanlıştır. Çünkü, ayinenin parlak yüzündeki akis ve arkasında teşekkül eden resim var. Bunların da ayrı ayrı birer vücudu var. Çendan o vücudlar güneşin cilvesindedir; fakat güneş değil. İnsanın zihni, hayâlî, bu ayna misâline benzer. Şöyle ki:

İnsanın âyine-i fikrindeki mâlûmâtın dahi iki veç-

hi var: Bir vecihle ilimdir, bir vecihle mâlûmdur. Eğer zihni o mâlûma zarf saysak, o vakit o mâlûm mevcut, zihni bir mâlûm olur; vücudu ayrı birşeydir. Eğer zihni o şeyin husûlüyle mevşûf saysak, zihne sıfat olur; o şey o vakit ilim olur, bir vücud-u hâricîsi vardır. O mâlûmun vücud ve cevheri dahi olsa, bununki arazî bir vücud-u hâricîsi olur.

İşte bu iki temsile göre, kâinat bir ayinedir. Her mevcudâtın mâhiyeti dahi birer ayinedir. Kudret-i Ezeliye ile icâd-ı İllâhiye mâruzdurlar. Herbir mevcud, bir cihette Şems-i Ezelînin bir isminin bir nevi ayinesi olup bir nakşını gösterir. Hazret-i Muhyiddin meşrebinde olanlar, yalnız ayineli ve zarfiyet cihetinde ve ayinedeki vücud-u misâli, nefiy noktasında ve akis, ayn-ı mün'akis olmak üzere keşfedip, başka mertebeyi düşünmeyerek, "Lâ mevcûde illâ Hû" diyerek, yanlış etmişler. "Hakâiku'l-eshyâi sâbitetün" kaide-i esâsiyeyi inkâr etmek derecesine düşmüşler.

Amma ehl-i hakikat ise, verâset-i Nübüvvet sırrıyla ve Kur'an'ın kat'î ifâdâtıyla görmüşler ki, âyine-i mevcudatta kudret ve irâde-i İllâhiye ile vücud bulan nakışlar Onun eserleridir. "Heme ez ost" tur; "Heme ost" değil. Eşyanın bir vücudu vardır ve o vücud bir derece sâbittir. Çendan o vücud, vücud-u Vâcibe nisbeten vehmî ve hayâlî hükmünde zayıftır; fakat Kadîr-i Ezelînin icad ve irâde ve kudretiyle vardır.

Nasıl ki, temsilde, ayine içindeki güneşin hakikî vücud-u hâricîsinden başka bir vücud-u misâlisî var.

- (1) Yani herşey O'ndandır. O icad eder.
(2) Herşey O değil ki; "Lâ mevcûde illâ Hû" denilsin.

2) Ve ayineyi ziynetli boyalayan münbasit aksinin dahi arazî ve ayrı bir vücud-u hâricîsi var. Ve ayinenin arkasındaki fotoğrafın resim kâğıdına intikâş eden suret-i şemsiyenin dahi ayrı ve arazî bir vücud-u hâricîsi vardır, hem bir derece sâbit bir vücuddur. Öyle de, kâinat ayinesinde ve mâhiyât-ı eşya ayinelerinde esmâ-i kudsiye-i İllâhiyenin irade ve ihtiyar ve kudret ile hâsil olan cilveleriyile tezâhür eden nuktâ-u masnûâtın, vücud-u Vâcibden ayrı, hâdis bir vücudu var. Hem o vücuda Kudret-i Ezeliye ile sebat verilmiş. Fakat eğer irtibat kesilse, bütün eşya birden fenâya gider. Bekâ-i vücud için her an, herşey, Hâlikînin ibkâsına muhtaçtır. Çendan "hakâiku'l-eshyâi sâbitetün" dür; fakat Onun isbat ve tesbitiyle sâbittir.

İşte, Hazret-i Muhyiddin, "Ruh mahlûk değil; âlem-i emirden ve sıfat-ı irâdeden gelmiş bir hakikatdir" demesi, çok nusûsun zâhirine muhâlif olduğu gibi; mezkûr tahkikata binâen iltibâs etmiş, aldanmış, zayıf vücudları görmemiş.

Esmâ-i İllâhiyeden Hallâk, Rezzak gibi isimlerin mazharları vehmî ve hayâlî şeyler olamaz. Madem o esmâ hakikatlidirler. Elbette mazharlarının da hakikat-i hâriciyeleri vardır.

ÜÇÜNCÜ SUALINIZ:

İlm-i cifre anahtar olacak bir ders istiyorsunuz.

Elcevap: Biz kendi arzu ve tedbirimizle bu hizmette bulunmuyoruz. İhtiyarımızın fevkinde, bize, daha hayırlı bir ihtiyar işimize hâkimdir. İlm-i cifir, meraklı ve zevkli bir meşgale olduğundan, vazife-i

hakikiyeden alkoyup meşgul ediyor. Hattâ, kaç defadır esrâr-ı Kur'âniyeye karşı o anahtar ile bazı sırlar açılıyordu; kemâl-i iştiyak ve zevk ile müteveccih olduğum vakit kapanıyordu. Bunda iki hikmet bulundu:

Birisi, لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ yasağına karşı hilâf-ı edebde bulunmak ihtimâli var.

ikincisi, hakâik-ı esâsiye-i îmâniye ve Kur'âniyenin berâhîn-i kat'îye ile ümmete ders vermek hizmeti ise, ilm-i cifir gibi ulûm-u hafiyenin yüz derece daha fevkinde bir mezîyet ve kıymeti vardır. O vazife-i kudsiyede kat'î hüccetler ve muhkem deliller süüstimâle meydan vermiyorlar. Fakat cifir gibi, muhkem kaidelere merbut olmayan ulûm-u hafiyede süüstimâl girip şarlatanların istifade etmeleri ihtimâlidir. Zaten hakikatlerin hizmetine ne vakit ihtiyaç görülse, ihtiyâca göre bir nebze ihsân edilir.

İşte, ilm-i cifirin anahtarları içinde en kolayı ve belki en sâfisi ve belki en güzeli, ism-i Bedi'den gelen ve Kur'an'da Lâfza-i Celâlde cilvesini gösteren ve bizim neşrettiğimiz âsârı ziyetlendiren tevâfukun envâlarıdır. Kerâmet-i Gavsîyenin birkaç yerinde bir nebze gösterilmiş. Ezcümle, tevâfuk birkaç cihette birşeyi gösterse, delâlet derecesinde bir işarettir. Bazan birtek tevâfuk, bazı karâinle delâlet hükmüne geçer. Her ne ise, şimdilik bu kadar yeter. Ciddî ihtiyâç olsa size bildirilecektir.

DÖRDÜNCÜ SUALINIZ:

Yani sizin değil, İmam Ömer Efendinin suali ki, bedbaht bir doktor, Hazret-i İsâ Aleyhisselâmın pederi varmış diye, HÂSİYE divâncesine bir te'vil ile bir âyetten kendine güya şahit gösteriyor...

O biçare adam bir zaman huruf-u mukattâa ile bir hat icadına çalışıyordu. Hem pek çok hararetili çalışıyordu. O vakit anladım ki, o adam zındıklıktan tavrından hissetmiş ki hurufat-ı İslâmiyenin kaldırılmasına teşebbüs edecekler. O adam güya o sele karşı hizmet edeceğim diye çok beyhude çalışmış. Şimdi bu mes'eledede ve hem ikinci mes'elesinde yine zındıkların esasât-ı İslâmiyeye karşı müthiş hücumunu hissetmiş ki böyle mânâsız te'vilat ile bir musalâha yolunu açmak istediğini zannediyorum.

(3-59) *إِنْ مَثَلَ عَيْشِي عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ* gibi nusûs-u

kat'iyye ile Hazret-i İsâ Aleyhisselâm pedersiz olduğu kat'iyyeti varken, tenâsüldeki bir kanunun muhâlefetini gayr-ı mümkün telâkki etmekle, vâhî te'vilât ile bu metin ve esaslı hakikati değiştirmeğe

Hâsiye: Nev-i beşerin bir rub'unun başına reis olarak geçen ve nev-i beşerden nev-i melâikeye bir cihette intikal eden ve arzı bırakıp semâvâtı vatan ittihaz eden hârika bir ferd-i insanın bu hârika vaziyetleri kanun-u tenâsülün hârika bir suretini iktizâ ederken, kanun-u tenâsülün şüpheli, meçhul, gayr-ı fitri, belki ednâ bir tarz ile o kanun içine almak, hiç yakışmadığı gibi, hiç mecburiyet de yoktur. Hem sarâhat-ı Kur'âniye te'vil kaldırmaz. Yüz cihette zedelenen kanun-u tenâsülün tâmiri hesabına hiçbir cihette zedelenmeyen ve tenâsülün hâricinde bulunan kanun-u cinsiyet-i melek, hem kanun-u sarâhat-ı Kur'âniye gibi kuvvetli kanunlar nasıltahrip edilir?

teşebbüs edenlerin sözüne ehemmiyet verilmez ve ehemmiyete değmez. Çünkü hiçbir kanun yoktur ki, şüzuzları ve nâdirleri bulunmasın ve hâricine çıkmış fertleri bulunmasın. Ve hiçbir kaide-i külliye yoktur ki, hârika fertler ile tahsis edilmesin.

Zaman-ı Âdem'den beri bir kanundan hiçbir fert şüzüz etmemek ve hâricine çıkmamak olamaz. Evvelâ, bu kanun-u tenâsül, mebde' itibârıyla, iki yüz bin envâ-ı hayvânâtın mebde'leriyle hark edilmiş ve nihâyet verilmiş. Yani, en evvelki pederleri âdetâ Âdem'leri hükmünde, iki yüz bin o evvelki pederler, kanun-u tenâsülü hark etmişler. Peder ve valideden gelmemişler ve o kanun hâricinde vücut verilmiş.

Hem her baharda gözümüzle gördüğümüz, yüz bin envâm kısm-ı âzamı, hadsiz efradları, kanun-u tenâsül hâricinde—yaprakların yüzünde, taaffün etmiş maddelerde—o kanun hâricinde icâd edilir. Acaba mebdeinde ve hattâ her senede bu kadar şâzlarla yırtılmış, zedelenmiş bir kanunu, bin dokuz yüz senede bir ferдин şüzüzünü akla sığdıramayan ve nusûs-u Kur'âniyeye karşı bir te'vile yapışan bir akıl, kaç derece akılsızlık ettiğini kıyâs et.

O bedbahtların kanun-u tabîî tâbir ettiği şeyler, emr-i İllâhî ve irâde-i Rabbâniyenin küllî bir cilvesi olan âdetullah kanunlarıdır ki, Cenâb-ı Hak, o âdâtını bazı hikmet için değiştirir. Herşeyde ve her kânununda irâde ve ihtiyârının hükmettiğini gösterir. Hârikulâde bazı fertlerde hark-ı âdât eder.

إِنْ مَثَلَ عَيْشِي عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ fermânıyla bu hakikati gösterir.

Ömer Efendinin o doktora dâir *ikinci suali:* OL:127

O doktor, o mes'eledede o kadar eblehâne hareket ediyor ki, sözlerini dinlemek yahut ehemmiyet verip cevap vermekten çok aşağıdır. Bu biçare, küfür ve îmân ortasını bulmak istiyor. Onun ehemmiyetsiz bahsine karşı değil, belki yalnız Ömer Efendinin istifârına göre derim:

emir ile hareket eden -Me'mûrât ve menhiyât-ı şer'iyyede illet, emr-i İllâhîdir ve nehy-i İllâhîdir. Maslahatlar ve hikmetler ise, müreccihler; emir ve nehyin taallûklarına ism-i Hakîm noktasında sebep olabilir.

Meselâ, sefer eden, namazını kasreder. Bu namazın kasrına bir illet ve bir hikmet var. İlet, seferdir; hikmet, meşakkattir. Sefer bulunsa, meşakkat olmasa da, namaz kasredilir. Sefer olmasa, hânesinde yüz meşakkat görse, yine namaz kasredilmez. Çünkü meşakkat filcümle bazan seferde bulunması, kasr-ı namaza hikmet olmasına kâfidir ve seferi illet yapmasına da yine kâfidir.

OL:128
İşte, bu kaide-i şer'iyyeye binâen, ahkâm-ı şer'iye hikmetlere göre tegayyür etmiyor, hakikî illetlere bakar. Meselâ, o doktorun bahsettiği gibi, hınzırın etinden bildiği zarardan, hastalıktan başka, "Hınzır eti yiyen bir cihette hınzırlaşır"^{HÂSİYE} kaidesiyle o

Hâsiye: Acaba firengistanın bu kadar hârika terakkîyât-ı medeniyetile ve kemâlât-ı fenniyesiyle ve insanîyetperverâne ulûmuyla ileri gittiği halde, o terakkîyat ve kemâlâta ve o ulûma bütün bütün zıt olan maddiyyunluk ve tabiiyyunluk zulûmâtında hınzircasına saplanmalarında, hınzır etinin yemesinin medhali yok mudur? Soruyorum. İnsan, beslendiği şeyle mizacı müteessir olduğuna delil, "kırk günde hergün et yiyen kasâvet-i kalbiyeye düçar olduğu" darbimesel hükmüne geçmesidir.

hayvan, sâir hayvânât-ı ehliye gibi zararsız yapılmıyor. Etinden gelen menfaatten ziyade, çok zarar îrâs etmekle beraber, etindeki kuvvetli yağ, kuvvetli soğuk memleketi olan firengistandan başka tıbben muzır olduğu gibi, mânen ve hakikaten çok zararlı olduğu tahakkuk etmiş.

İşte bu gibi hikmetler, onun haram olmasına ve nehy-i İlâhî taallûkuna da bir hikmet olmuştur. Hikmet her fertte ve her vakitte bulunmak lâzım değildir. O hikmetin tebeddülü ile illet değişmez. İlet değişmezse hüküm değişmez. İşte bu kaideye göre, o biçâre adamın ne kadar şeriatın rûhundan uzak konduğu anlaşılabilir. Şeriat nâmına onun sözüne ehemmiyet verilmez. Hâlikın çok akılsız feylesoflar suretinde hayvanları vardır!

Muhyiddin-i Arabî hakkındaki soruların cevabına zeyildir.

OL:129

Bro 264C

SUAL: Muhyiddin-i Arab, vahdetü'l-vücut mes'alesini en yüksek bir merteye telâkki ettiği gibi, ehl-i aşk bir kısım evliyâ-i azime dahi ona ittibâ etmişler. Bu meslek en yüksek merteye olmadığını, hem hakikî olmadığını, belki bir derecede ehl-i sekir ve istiğrâkın ve ashâb-ı şevk ve aşkın meşrebi olduğunu söylüyorsun. Oyle ise, muhtasaran sırr-ı verâset-i Nübüvvetle ve Kur'an'ın sarâhatiyle gösterilen Tevhîdin yüksek mertebesi hangisidir? Göster.

Elcevap: Benim gibi hiç ender hiç, âciz bir biçârenin kısa fikriyle bu yüksek mertebeleri muhâkeme etmek, yüz derece haddimin fevkindedir. Yalnız, Kur'an-ı Hakîmin feyzinden gelen gayet muhtasar bir iki nükteyi söyleyeceğim; belki bu mes'elede faydası olacak.

BİRİNCİ NÜKTE: Vahdetü'l-vücutun meşrebine ve saplanmasına çok esbab var. Onlardan bir ikisi kısaca beyan edilecek.

Birinci Sebep: Merteb-i Rubûbiyetin hallâkiyetini âzamî derecede zihinlerine sığdıramadıklarından ve sırr-ı Ehadiyet ile herşeyi bizzat kabza-i Rubûbiyetinde tuttuğunu ve herşey kudret ve ihtiyar ve irâdesiyle vücut bulduğunu kalblerine tam yerleştiremediklerinden, "Herşey Odur" veyahut "yoktur" veya "hayaldir" veya "tezâhürîyettir" veya "cilveleridir" demeye kendilerini mecbur bildiler.

İkinci Sebep: Firâkı hiç istemeyen ve firaktan şiddetle kaçan ve ayrılıktan titreyen ve bu'diyetten Cehennem gibi korkan ve zevâlden gayet derece nefret eden ve visâli, rûhu ve canı gibi seven ve kurbiyeti Cennet gibi hadsiz bir iştiyakla arzulayan aşk sıfatı, herşeydeki akrebiyet-i İlâhiyenin bir cilvesine yapışmakla, firak ve bu'diyeti hiçe sayıp, likâ ve visâli dâimî zannederek "*Lâ mevcude illâ Hû*" diye, aşkın sekriyle ve o şevk-i beka ve likâ ve visâlin muktezâsıyla, gayet zevkli bir meşreb-i hâli vahdetü'l-vücutta bulunduğunu tasavvur ederek, müthiş firaklardan kurtulmak için, o vahdetü'l-vücut mes'alesini melce' ittihâz etmişler.

Demek birinci sebebin menşei, aklın gayet geniş ve gayet yüksek olan bazı hakâik-i imâniyeye yetişemediğinden ve ihâta edemediğinden ve aklın imân noktasında tamamıyla inkişâf etmediğindedir. İkinci sebebin menşei, kalbin aşk noktasında fevkalâde inkişâfından ve hârikulâde inbisâtından ve genişliğinden ileri gelmiştir.

Amma sarâhat-i Kur'âniye ile verâset-i Nübüvvetin evliyâ-i azimesi ve ehl-i sahv olan asfiyânın gördükleri merteb-i uzmâ-yı Tevhid ise, hem çok yüksektir, hem rubûbiyet ve hallâkiyet-i İlâhiyenin merteb-i uzmâsını, hem bütün esmâ-i İlâhiyenin hakikî olduklarını ifade ediyor. Ve esâsâtı muhâfaza edip, ahkâm-ı Rubûbiyetin muvâzenesini bozmuyor. Çünkü derler ki:

Cenâb-ı Hakkın ehadiyet-i zâtiyesiyle ve mekândan münezzehiyetiyle beraber, herşey bütün şuânâtıyla, doğrudan doğruya ilmiyle ihâta ve teşhis edil-

miş ve irâdesiyle tercih ve tahsis edilmiş ve kudretiyle isbat ve icâd edilmiştir. Bütün kâinatı birtek mevcut gibi icâd ve tedbir ediyor. Bir çiçeği kolaylıkla halk ettiği gibi, koca baharı dahi o suhûletle halk eder. Birşey birşeye mâni olmaz. Teveccühünde tecezzî yoktur. Aynı anda, her yerde, kudret ve ilmiyle tasarruf noktasında bulunuyor. Tasarrufunda tevzi ve inkısam yoktur. On Altıncı Söz ve Otuz İkinci Sözün İkinci Mevkîfının İkinci Maksadında bu sır tamamıyla izah ve isbat edilmiştir.

"*Lâ müşâhhate fi't-temsîl*" kaidesiyle temsildeki kusura bakılmadığından, gayet kusurlu bir temsil söyleyeceğim—tâ iki meşrebin bir derece farkı anlaşılabilir.

Meselâ, hârika ve emsalsiz, gayet büyük ve gayet ziynetli, şark ve garba bir anda uçacak ve şimalden cenuba ulaşan kanatlarını kapayıp açacak, yüz binler nakışlarla tezyin edilmiş ve kanadının herbir tüyünde gayet dâhiyâne san'atlar derc edilmiş bir tavus kuşu farz ediyoruz. Şimdi seyirci iki adam var. Akıl ve kalb kanatlarıyla bu kuşun yüksek mertebelerine ve hârika ziynetlerine uçmak istiyorlar.

Birisi, bu tavus kuşunun vaziyetine ve heykeline ve hârikulâde herbir tüyündeki kudret nakışlarına bakar ve gayet aşk ve şevk ile sever. Dakik tefekkürü kısmen bırakır ve aşka yapışır. Fakat görür ki, hergün o sevimli nakışlar tahavvül ve tebeddül eder. Sevdiği ve perestiş ettiği o mahublar kaybolur, zeval buluyor. O adam kendine tesellî vermek ve aklına sığdıramadığı vahdet-i hakikî ile rubûbiyet-i mutlaka ve ehadiyet-i zâti ile hallâkiyet-i külliye

mâlik bir nakkâşın bir nakş-ı san'atıdır demek lâzım gelirken, o itikad yerine, "Bu tavus kuşundaki ruh o kadar âlidir ki, onun sâniî onun içindedir veya o olmuş. Hem o ruh, vücuduyla müttehid, vücudu ise sûret-i zâhiriye ile mümteziç olduğundan, o rûhun kemâli ve o vücudun yüksekliği, bu cilveleri böyle gösterir, her dakika başka bir nakş-ı ve ayrı bir hüsnü izhâr eder. Hakikî ihtiyar ile bir icad değil, belki bir cilvedir, bir tezâhürdür" der.

Diğer adam der ki: "Bu mizanlı ve nizamlı, gayet san'atkârâne nakışlar, kat'î bir surette, bir irâde ve ihtiyar ve kâd ve meşîeti iktizâ eder. İrâdesiz bir cilve, ihtiyarsız bir tezâhür olamaz. Evet, tavusun mâhiyeti güzel ve yüksektir; fakat onun mâhiyeti fâil olamaz. Belki münfaildir; fâili ile hiçbir cihette itihâd edemez. Rûhu güzel ve âlidir, fakat mûcid ve mutasarrıf değil, belki ancak mazhar ve medardır. Çünkü herbir tûyünde, bilbedâhe, nihâyetsiz bir hikmetle bir san'at ve nihâyetsiz bir kudretle bir nakş-ı ziynet görünüyor. Bu ise irâdesiz, ihtiyarsız olamaz. Bu kemâl-i kudret içinde kemâl-i hikmeti ve kemâl-i ihtiyar içinde kemâl-i rubûbiyeti ve merhameti gösteren san'atlar, cilve milve işi değil. Bu yaldızlı defteri yazan kâtip onun içinde olamaz, onunla itihâd edemez. Belki, yalnız o defter, o kâtipin yazı kaleminin ucuyla temâsi var. Öyle ise, o kâinat denilen misâli tavusun hârikulâde ziynetleri, o tavus Hâlikinin yaldızlı bir mektubudur."

İşte şimdi o kâinat tavusuna bak, o mektubu oku, Kâtibine "Mâşâallah, Tebârekâllah, Subhânallah" de. Mektubu kâtip zanneden veya kâtibi mektup

içinde tahayyül eden veya mektubu hayal tevehhüm eden, elbette aşk perdesinde aklını saklamış, hakikatin hakikî suretini görmemiş.

Vahdetü'l-vücudun meşrebine sebebiyet veren aşkın envaından en mühim ciheti, aşk-ı dünyadır. Mecâzî olan aşk-ı dünya, aşk-ı hakikiye inkılâb ettiği zaman, vahdetü'l-vücuda inkılâb eder. Nasıl ki insandan şahsî bir mahbûbu muhabbet-i mecâzî ile seven, sonra zevâl ve fenâsını kalbine yerleştiremeyen bir âşık, mahbûbuna aşk-ı hakikî ile bir bekâ kazandırmak için "Mâbud ve Mahbûb-u Hakikînin bir âyine-i cemâlidir" diye kendini teselli eder, bir hakikate yapışır. Öyle de, koca dünyayı ve kâinatı hey'et-i mecmuasıyla mahbub itihâz eden, sonra o muhabbet-i acibe dâimî zevâl ve firak kamçılarıyla muhabbet-i hakikiye inkılâb ettiği vakit, o çok büyük mahbubunu zevâl ve firaktan kurtarmak için vahdetü'l-vücud meşrebine ilticâ eder. Eğer gaye yüksek ve kuvvetli îmân sahibi ise, Muhyiddin-i Arabî'nin emsâli gibi zâtlara zevkli, nûrânî, makbul bir mertebe olur. Yoksa, vartalara, maddiyâta girmek, esbabda boğulmak ihtimâli var. Vahdetü's-şuhud ise, o zararsızdır, ehl-i sahvın da yüksek bir meşrebidir.

اللَّهُمَّ ارِنَا الْحَقَّ حَقًّا وَارْزُقْنَا اتِّبَاعَهُ
سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ كُنَّا لِرَأْمَاعِنَا أَنْ نَكُونَ لِعَالَمٍ لِحَكِيمٍ